

Terhi Tutti

VANHEMPIEN NÄKEMYKSET YHTEISESTÄ AJANKÄYTÖSTÄ
ESIKOULUIKÄISTEN LASTENSA KANSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2013

VANHEMPIEN NÄKEMYKSET YHTEISESTÄ AJANKÄYTÖSTÄ ESIKOULUIKÄISTEN LASTENSA KANSSA

Tutti, Terhi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
joulukuukuu 2013
Ohjaaja: Pamppunen, Seppo
Sivumäärä: 52
Liitteitä: 4

Asiasanat: ajankäyttö, esikouluikäinen, lapsen kehitys, lapsi-vanhempisuhte

Lasten ja vanhempien yhteisestä ajankäytöstä on puhuttu viime aikoina paljon. Asiaa on kuitenkin tutkittu todella vähän. Tutkimusaiheesta on puhuttu työelämässä, harjoitteluissa sekä media on luonut mielikuvan lasten ja vanhempien yhteisen ajankäytön vähäisyydestä. Tämän vuoksi haluttiin opinnäytetyössä selvittää vanhempien näkemyksiä esikouluikäisten lastensa kanssa yhdessä vietetystä ajasta. Tutkimusongelmaksi asetettiin ” Millaiset ovat vanhempien näkemykset yhteisestä ajankäytöstä esikouluikäisten lastensa kanssa?”. Tutkimuskysymyksiä oli kolme, jotka olivat: 1. Kuinka paljon vanhemmat viettävät aikaa esikouluikäisten lastensa kanssa? 2. Kokevatko vanhemmat heillä olevan riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa? 3. Millä tavalla vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa?

Selvityksen teoreettisessa osuudessa käsiteltiin keskeisiä käsitteitä, joita olivat ajankäyttö, lapsen kehitys sekä lapsi-vanhempi suhte. Opinnäytetyössä luotiin katsaus aikaisempiin sitä sivuaviin tutkimuksiin sekä käsiteltiin esikouluikäisen kehitystasoa varhaiskasvatuksen teorioiden näkökulmista. Hyvää vanhemmuutta avattiin muun muassa roolikartan avulla.

Selvitys toteutettiin kyselylomakkeella, joka annettiin harjavaltalaisen sekä porilaisen päiväkodin kaikille esikouluikäisten lasten vanhemmille keväällä 2013. Selvitys oli kvantitatiivinen.

Selvitykseen vastanneet henkilöt olivat taustatiedoiltaan melko samankaltaisia. Vastajat olivat pääosin korkeakoulutuksen saaneita naisia. Vastausprosentti oli hieman alle 50. Alkuperäinen tarkoitus oli verrata harjavaltalaisten ja porilaisten esikouluikäisten lasten vanhempien vastauksia, mutta porilaisten vanhempien vastausprosentti oli liian pieni tähän vertailuun. Tämän vuoksi selvitettiin koko aineiston tutkimustuloksia sekä erotellusti harjavaltalaisten esikouluikäisten lasten vanhempien vastauksista saatuja tuloksia. Tulokset ovat suuntaa antavia harjavaltalaisen päiväkodin esikoululaisten ja heidän vanhempiansa osalta.

Tutkimustuloksista selvisi, että vanhemmat viettävät työn ulkopuolisen ajan lastensa kanssa niin arkena kuin viikonloppuisinkin. Vastaajajoukko oli perhemyönteinen. Vastaajista 55 prosenttia oli sitä mieltä, että tämänhetkinen yhteinen vapaa-aika lapsen kanssa on riittävä. Vastaavasti 45 prosenttia toivoi, että aikaa olisi enemmän. Eniten yhdistävä tekijä vapaa-ajanviettotavoissa oli lapsen perustarpeista huolehtiminen.

PARENTS VIEWS OF TIME SPENDING TOGETHER WITH THEIR PRESCHOOL AGED CHILDREN

Tutti, Terhi

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

December 2013

Supervisor: Pamppunen, Seppo

Number of pages: 52

Appendices: 4

Keywords: time spending, preschool aged, child's development, child-parent relationship

Time spending between children and parents has been a subject of discussion quite much lately. However the subject has been researched very little. The research subject has been topic of discussion in workplaces, job internships and the media has created an image of a shortage in time spent between children and their parents. Because of this in this thesis was wanted to research the quality & quantity of time spending between preschool aged children and their parents. There were three research questions which were: 1. How much parents spend time with their preschool aged children? 2. Do parents feel they have enough time to spend together with their children? 3. In which ways do the parents spend time with their children?

In the theoretical part, relevant concepts were explained, which were; time spending, child's development and child-parent relationship. In this thesis, a review on previous researches that were related was made and the developments of a preschool aged child from the aspects of theories on early childhood education were processed. Good parenthood was opened, among others, with a role chart.

The survey was performed using a question form that was given all preschool aged children's parents in a day care center in Harjavalta and Pori in spring of 2013. The research was quantitative.

Persons who answered the survey form had quite similar backgrounds. Mostly the participants were women with higher education. Answer percentage was roughly 50%. The original purpose was to compare the answers of parents from Harjavalta and Pori, but the answer percentage of parents from Pori was too small for this comparison. This is why results from the whole survey material was processed as a whole and also results of answers from parents of preschool aged children from Harjavalta, separately. The results are directional for the daycare preschoolers in Harjavalta and for their parents.

From the results it came clear that parents spend their time outside of work with their children during the week as well as on weekends. The answering group was family positive. From the participants 55 percent thought that the time they are currently spending together with their child is enough, 45 percent wished they would have more time to spend with their child. Most common factor in the ways of spending time with their children was taking care of the child's basic needs.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	Ajankäyttö.....	7
2.2	Lapsen kehitys	7
2.3	Lapsi-vanhempisuhte	8
3	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	9
3.1	Perhebarometrit.....	9
3.1.1	Vapaa-aika huoltajan silmin.....	9
3.1.2	Yhteistä aikaa etsimässä.....	11
3.2	Ajankäyttötutkimukset.....	12
4	KUUSIVUOTIAAN KEHITYSTASO	16
4.1	Varhaiskasvatuksen teorioiden näkökulma kuusivuotiaiden kehitystasoon	16
4.1.1	Fröbelin teoria	16
4.1.2	Piaget'n teoria	17
4.1.3	Steinerpedagoginen varhaiskasvatus.....	18
4.1.4	Sosiaalipedagoginen näkökulma	18
4.1.5	Bronfenbrennerin teoria	19
4.2	Esikouluikäisen lapsen kehitystaso MLL:n yhteenvedon mukaan	20
5	HYVÄ VANHEMMUUS	22
5.1	Ajankäytön vaikutus lapsi-vanhempisuhteeseen	22
5.2	Lapsen tarpeiden täyttäminen	23
5.3	Vanhemmuuden roolit	24
5.3.1	Kehityspsykologinen näkemys vanhemmuuden rooleista lapsen ikäkauden mukaan.....	25
6	EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
6.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	26
6.2	Aineiston keruun ja analyysin menetelmät	27
7	VANHEMPIEN JA LASTEN AJANKÄYTTÖ	30
7.1	Taustatiedot.....	30
7.2	Kyselylomakkeen vastausten purku.....	33
7.2.1	Ajankäytön määrä	33
7.2.2	Kokemus yhteisestä vapaa-ajasta	34
7.2.3	Yhteinen tekeminen.....	36
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	45
8.1	Tutkimuksen sisällöllinen ja menetelmällinen arviointi	45

8.1.1 Vanhempien ja lasten yhteinen aika.....	45
8.1.2 Vanhempien ja lasten yhteisen ajan riittävyys	45
8.1.3 Vapaa-ajan vietto paikat ja tavat	46
8.1.4 Validiteetti ja reliabiliteetti.....	47
8.2 Pohdinta	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni selvitän vanhempien näkemyksiä yhteisestä ajankäytöstä heidän ja heidän esikouluikäisten lastensa kanssa. Tutkimustietoa siitä, miten esikouluikäiset lapset viettävät vapaa-aikansa päivähoiton jälkeen, on melko niukasti saatavilla. On mielenkiintoista toteuttaa tällainen selvitys, johon ei löydy suoraan vastauksia. Aihepiirin vähäisestä tutkimuksesta johtuen selvitykseni on tärkeä. Valitsin esikouluikäiset lapset selvityksekseni kohteeksi, koska aihe on noussut esille työelämästä, koulutuksesta ja mediasta. Lisäksi harjoitteluni ovat herättäneet kiinnostukseni aihetta kohtaan. Päiväkodin työntekijät ovat keskusteluissa nostaneet esiin pohdinnan vanhempien ja lasten yhteisestä ajankäytöstä.

Mediassa ajankäytöstä on puhuttu paljon. Tuntuu, että nykyajan trendi on oman ajan ottaminen. Useat julkiset kertovat naistenlehtien haastatteluissa kuinka he ottavat omaa aikaa synnytyksen jälkeen, vaikka lapsi olisi vain muutaman päivän ikäinen. Tiina Lundberg kirjoittaa asiasta näin: ”...lukijalla kasvaa tunne perhe-elämästä, jonka parasta antia on oma yksityinen aika.” (Lundberg 2011.)

Opinnäytetyöni kautta haluan selvittää, kuinka paljon vanhemmat viettävät aikaa esikouluikäisten lastensa kanssa. Selvitän myös kokevatko vanhemmat heillä olevat riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa. Lisäksi selvitän millä eri tavoin vanhemmat viettävät aikaa yhdessä lastensa kanssa.

Luvussa kaksi avaan keskeiset käsitteet, joita ovat ajankäyttö, lapsen kehitys ja lapsi-vanhempisuhte. Luvussa kolme luon katsaukset aikaisempiin tutkimuksiin, jotka käsittelevät vapaa-aikaa huoltajan silmin, vanhemman ja lapsen välistä yhteistä aikaa sekä ajankäyttötutkimuksia. Neljännessä luvussa esittelen kuusivuotiaan kehitystasoa varhaiskasvatuksen teorioiden näkökulmasta. Luvussa viisi käyn läpi ajankäytön vaikutusta lapsi-vanhempisuhteeseen, lapsen tarpeiden täyttämistä ja vanhemmuuden rooleja. Luvussa kuusi selvitän tutkimusongelman ja tutkimuskysymykset sekä tutkimusaineistoni keruun ja analyysin menetelmät. Seitsemännessä luvussa analysoin tutkimusaineistoa. Luvussa kahdeksan nostan esiin selvityksen pohjalta tulleita johtopäätöksiä sekä pohdintaa.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Ajankäyttö

Meillä jokaisella on käytössä 24 tuntia vuorokaudesta. Se, miten paljon tuosta ajasta esikouluikäiset lapset ja heidän vanhempansa käyttävät yhdessä, on keskeisessä roolissa opinnäytetyössäni. Lapsiperheiden arjessa tuntuu 24 tuntia olevan riittämätön, kun yritetään sovittaa yhteen niin työ, perhe kuin muukin elämä. (Pääkkönen 2010, 13.)

Ajankäyttö ja sen kautta myös vapaa-aika ovat nousseet ajankohtaisiksi teemoiksi. Opinnäytetyöni on osaltaan ajankäyttötutkimus. Ajankäyttötutkimuksilla on pitkä ja rikas historia, sillä niitä on tehty jo yli sadan vuoden ajan eri puolilla maailmaa. Ajankäyttötutkimukset ovat hyviä, koska aikaa mittarina käyttäen saadaan tarkkaa ja monipuolista tietoa ihmisten käyttäytymisestä. (Pääkkönen 2010, 13.)

Ajankäytöllä tarkoitetaan tiettyyn asiaan käytettyjen tuntien määrää (Project Webin [www-sivut](#)). Tässä selvityksessä tarkastelen ajankäytöllä sitä aikaa, minkä vanhemmat viettävät yhdessä lastensa kanssa.

2.2 Lapsen kehitys

”Lapsen kehitys on aina yksilöllinen erilaisten kehitystapahtumien ketju, jota ei voida koskaan täysin yleistää. Kehitykseen vaikuttavat aina sekä biologiset että ympäristölliset tekijät. Ympäristövaikutukset eivät voi nopeuttaa geeniperimän ohjaamaa kehitystä, mutta hidastava vaikutus heikoilla kasvuolosuhteilla kuitenkin on. Kehittyäkseen normaalivauhtia lapsi tarvitsee kehitystasolleen sopivia virikkeitä ja vuorovaikutussuhteita. Lapsi pyrkii olemaan luonnollisesti vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, mikäli tämä pyrkimys ei saa vastakaikua, kehitys hidastuu.” (Bredbacka & Hietajärvi 2013, 4.)

Länsimaisille ihmisille lapsuus merkitsee suhteellisen pitkää ajanjaksoa, jolle ominaista on suojeleva ilmapiiri. Päiväkoti ja esikoulu katsotaan hyvin olennaiseksi osaksi pienten lasten elämää. (Honkanen & Syrjänen 2000, 8.)

Esikouluikässä lapset yleensä omaksuvat ja hyväksyvät sen, että heistä tulee isoina miehiä tai naisia. Esikouluikäinen poika samastuu isäänsä, isä on ihailun kohde ja sankari. Tämän ikäiset pojat usein sanovatkin ”Meidän isä on paljon vahvempi kuin teidän isä!”. Samassa iässä tytöt alkavat usein samastua äitiinsä. Yksinhuoltajaperheissä on tärkeää saada luotua lapselle myönteisiä kokemuksia ja arvostusta sekä läheisten naisten että miesten osalta. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013.)

Käsittelen luvussa neljä esikouluikäisen lapsen kehitystä tarkemmin. Kyseisessä luvussa selvennän esikouluikäisen lapsen kehitystä eri varhaiskasvatuksen teorioiden valossa. Lisäksi luvussa neljä on esikouluikäisen lapsen kehityksestä yhteenveto.

2.3 Lapsi-vanhempisuhte

Lapsi-vanhempisuhte alkaa kehittyä heti lapsen syntymästä. Hyvä lapsi-vanhempisuhte on tärkeä ja kantava voima etenkin lapsen kehityksen kannalta. Esikouluikäiselle lapselle yhteinen hassuttelu, hellittely ja arjen toimien jakaminen vanhemman kanssa ovat lapsen päivän huippuhetkiä. Sillä vanhemmat, isä ja äiti ovat edelleen lapselle maailman tärkeimmät ihmiset. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013.)

Mielestäni hyvä toteamus on Pikku Prinssin esipuheessa ”kaikki aikuisethan ovat ensin olleet lapsia, mutta harvat heistä sen muistavat” (Saint-Exupéry 2006, 34). Oltiin todella tärkeää, että vanhempi pystyisi edes jossain määrin asettumaan myös lapsensa asemaan.

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

3.1 Perhebarometrit

Väestöliitossa on jo 16-vuoden ajan tehty perhebarometri-tutkimuksia. Perhebarometrin avulla tuotetaan ajankohtaista, alueellisesti kattavaa tietoa, jostakin perhettä koskevasta yhteiskunnallisesta teemasta. Opinnäytetyöni aihetta lähellä ovat perhebarometrit vuosilta 2001 sekä 2011. Pirjo Paajanen on toteuttanut vuonna 2001 perhebarometrin, jossa hän tutki lapsen vapaa-aikaa huoltajan silmin. Vuonna 2011 ovat Anneli Miettinen ja Anna Rotkirch tehneet tutkimuksen lapsiperheiden ajankäytöstä 2000-luvulla, perhebarometrin nimi on ”Yhteistä aikaa etsimässä”. (Väestöliiton www-sivut 2013.)

3.1.1 Vapaa-aika huoltajan silmin

Pirjo Paajasen tutkimuksessa ”Vapaa-aika huoltajan silmin” vuodelta 2001, teemana on lasten ajankäyttö iltaisin ja viikonloppuisin. Kyselylomakkeen kysymyksissä keskitytään siihen, missä, kenen kanssa ja mitä tehden 5-, 8- ja 11-vuotiaat lapset viettävät aikaansa iltaisin ja viikonloppuisen sekä huoltajien käsityksiin lastensa elämästä ja yleisemminkin lapsuudesta Suomessa. (Paajanen 2001, 8.)

Paajasen tutkimuksen aineisto kerättiin vuoden 2001 keväällä. Aineiston keruutapana käytettiin postikyselyä, joka lähetettiin 2000 suomalaiselle 5-, 8- ja 11-vuotiaiden lasten huoltajille. Vastausprosentti oli 75. (Paajanen 2001, 8.)

Rajaan Paajasen tutkimuksen tarkastelun oman tutkimukseni johdosta 5-vuotiaisiin. Tutkimusongelmia oli kahdeksan, joista seuraavat viisi sivuavat tutkimustani:

1. Missä lapsi viettää aikaansa iltaisin ja viikonloppuisin?
2. Kenen kanssa lapset viettävät aikaansa iltaisin ja viikonloppuisin
3. Mitä lapset tekevät iltaisin ja viikonloppuisin
4. Kokevatko huoltajat, että heillä on riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa?

5. Onko lapsia joiden ajankäyttö on erityisen organisoitua (esim. paljon harrastuksia) ja lapsia joiden elämä on sosiaalisesti ja virikkeellisesti yksipuolista ja köyhää (esim. paljon yksin kotona eikä lainkaan harrastuksia)? (Paajanen 2001, 9.)

Tärkeimmäksi tulokseksi Paajanen sanoo havainneensa tutkimuksessaan, että lapsiperheiden ajankäytössä on tapahtunut myönteistä kehitystä. Lapsiperheet eivät enää tunnu olevan niin kiireisiä ja lisäksi perheelle annetaan enemmän yhteistä aikaa. (Paajanen 2001, 9.)

Kyselyyn vastanneiden perherakenteet olivat melko samanlaiset kuin minun kyselylomakkeeseeni vastanneiden. Selkeästi valtaosa vastaajista eli avo- tai avioliitossa, eronneita tai asumuserossa olevia oli 5 prosenttia ja naimattomia 2 prosenttia vastaajista. Vuonna 1999 lapsista jopa 70 prosenttia asui naimisissa olevien vanhempiansa luona ja 14 prosenttia avoparien perheissä. Paajasen tutkimus vastasi siis hyvin suomalaisia lapsiperheitä. (Paajanen 2001, 14.)

Tärkeimmät tutkimustulokset 5-vuotiaden lasten osalta olivat seuraavat. Lasten iltapäivät kuuluivat pääasiassa vanhempien kanssa kotona. Lapsista noin 40 prosenttia tapasi kavereitaan tai osallistui ohjattuun harrastustoimintaan viikon aikana iltapäivisin. Ainoastaan yksi prosentti 5-vuotiaista oli säännöllisesti vähintään yhtenä päivänä viikosta yksin kotona muutaman tunnin ajan. Yleisintä lasten yksinolo kotona oli kaupungissa asuvien, siviilisäädyltään eronneiden tai naimattomien huoltajien lapsilla. Syynä tähän Paajanen epäilee olevan muun muassa sen, että maaseudulla huoltajat työskentelevät useammin kotona kuin kaupungissa asuvat ja eronneilla huoltajilla voi mahdollisesti olla talousongelmia, jotka vaikuttavat iltapäivähoidon järjestämiseen. Muutenkin kahden huoltajan perheissä niin taloudellisen kuin ajallisen jouston mahdollisuudet ovat paremmat. (Paajanen 2001, 79-81.)

Mielestäni yksi parhaimmista oivalluksista tutkimuksessa oli seuraava: ”Lapsen päivän onnelliseksi huoltajien mielestä tekevät erityisesti kaverit ja perheen yhdessäolo. Myös harrastukset, leikkiminen ja vanhemman läsnäolo olivat lapsille onnellisuuden aiheita”. Monien vanhempien olisi tärkeää tiedostaa se, että lapset tulevat oikeasti onnellisiksi hyvinkin pienistä arkisista asioista. Monet vanhemmat kuitenkin ajatte-

levat, että laatu-aikaa viettääkseen lapsensa kanssa tarvitsee hänet viedä kalliisiin paikkoihin. Kuitenkin lapselle tärkeintä on oman perheen läsnäolo, mahdollisuus leikkimiseen ja sosiaaliseen seuraan. (Paajanen 2001, 87.)

3.1.2 Yhteistä aikaa etsimässä

Anneli Miettisen ja Anna Rotkirchin tekemä tutkimus vuodelta 2011 käsittelee lapsiperheiden ajankäyttöä 2000-luvulla. Nykyään mediassa ovat usein esillä aiheet; vanhemmuus on kadoksissa, lapsiperheiden vanhemmilla on kauhea kiire ja lapset ovat tätä kautta heitteillä. Miettisen ja Rotkirchin tutkimustulokset kuitenkin viestittävät lähes päinvastaista. Miettisen ja Rotkirchin tutkimuksen tärkein tutkimustulos oli se, että perheisiin on tullut enemmän vapaa-aikaa ja lisäksi isät ottavat enemmän vastuuta lastenhoidosta. Tämä kertoo siis siitä, että vanhemmat käyttävät perheeseensä nyt enemmän aikaa kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Miettisen ja Rotkirchin tutkimuksessa lapsiperheen ajankäyttöä lähestytään erityisesti työssäkäyvän aikuisen näkökulmasta. Tutkimus siis haluaa vastata paljon keskustelua viime vuosina herättäneeseen dilemmaan työn ja perheen yhteensovittamisesta. (Miettinen & Rotkirch 2011, 11-17.)

Tutkimuksen pääaineiston muodostaa päiväkirja-aineisto, jota Tilastokeskus keräsi vuosina 2009-2010. Lisäksi vastaajat osallistuivat myös henkilöhaastatteluihin. Päiväkirjaa piti 3795 henkilöä yli 2000 kotitaloudesta. Miettisen ja Rotkirchin tutkimuksessa käytettiin pääasiassa niitä vastaajia, joiden taloudessa asui vähintään yksi alakäinen lapsi. Ajankäytön muutoksen vertailupohjana Miettinen ja Rotkirch käyttävät Tilastokeskuksen ajankäyttöaineistoja vuosilta 1987-88 sekä 1999-2000. (Miettinen & Rotkirch 2011, 18.)

Miettisen ja Rotkirchin tutkimuksessa on mielenkiintoinen taulukko (Kuva 1). Tästä huomaa miten sukupuolten välinen työnjako on tasoittunut kaikissa lastenhoidollisissa osa-alueissa. Isät ovat selkeästi lisänneet osallistumistaan kaikkiin lastenhoitoon liittyviin tehtäviin. Kuten näkyy, pienten lasten isät osallistuvat jo lähes yhtä paljon lastenhoidollisiin tehtäviin kuin äidit. (Miettinen & Rotkirch 2011, 76.)

Taulukko 25. Lastenhoitotehtäviin käytetty aika nuorimman lapsen iän mukaan, työssäkäyvät vanhemmat 1988, 1999 ja 2010, h:min (lastenhoito päätoimintona)

	Miehet			Naiset		
	1988	1999	2010	1988	1999	2010
0–6-vuotias lapsi						
Hoito ja valvonta	0:21	0:28	0:35	0:52	0:46	0:51
Muu	0:25	0:31	0:35	0:38	0:39	0:44
Saattaminen ja kuljettaminen	0:06	0:08	0:13	0:14	0:20	0:23
Lastenhoitotehtävät yhteensä	0:52	1:06	1:23	1:44	1:45	1:58

KUVA 1: Alle 6-vuotiaan lapsen hoitotehtäviin käytetty aika (Miettinen & Rotkirch 2011, 76)

3.2 Ajankäyttötutkimukset

Ajankäyttötutkimuksilla on pitkä ja rikas historia, niitä on tehty jo yli sadan vuoden ajan eri puolilla maailmaa. Aluksi ajankäyttötutkimuksilla pyrittiin selvittämään pitkien työpäivien vaikutusta työväestön elinoloihin. Tämän jälkeen tutkittiin vapaa-ajan tuottamia ongelmia. Nykyään ajankäyttötutkimuksia hyödynnetään monilla eri tieteenoilla ja menetelmää sovelletaan hyvin monenlaisten ilmiöiden tutkimiseen. Näitä ovat esimerkiksi palkaton kotityö, sukupuolten välinen työnjako, arkielämä, vapaa-aika sekä liikenne. Suomessa Tilastokeskus on tehnyt koko Suomen kattavia ajankäyttötutkimuksia noin kymmenen vuoden välein, vuodesta 1979 alkaen. (Pääkkönen 2010, 13.)

Tutkimustietoa on erittäin niukasti saatavilla siitä, miten lapset vapaa-aikansa esikouluun/päivähoidon jälkeen käyttävät. Selvitykseni käsittelee samoja aiheita kuin Hannu Pääkkösen tutkimus ”Perheiden aika ja ajankäyttö”. Tässä tutkimuksessa Pääkkönen on kerännyt tietoa vain yli 10-vuotiaiden lasten ajankäytöstä (Pääkkönen 2010, 13). Pääkkösen tutkimuksessa ei käsitellä 6-vuotiaita lapsia, joten rajaan hänen ja muiden vastaavien tutkimusten tarkastelun oman selvitykseni ulkopuolelle. Selvityksessäni käyn läpi sellaisia tutkimuksia, joissa on mukana myös esikouluikäisiä lapsia, vaikkei tutkimus itsessään koske rajatusti esikouluikäisiä. Saatavilla on myös paljon erilaista, lähinnä muita asioita tutkittaessa ”sivutuotteena” lapsista tullutta tilastotietoa.

Iris Niemi ja Hannu Pääkkönen ovat julkaisseet vuonna 2001 tutkimuksen ”Ajankäytön muutokset 1990-luvulla”. Tämän tutkimuksen mukaan kotitöihin käytetty aika ei ole koko väestöntasolla muuttunut merkittävästi. Tosin ajankäytön sisällössä on tutkimuksen mukaan tapahtunut jonkin verran muutoksia ja lisäksi sukupuolten välinen työnjako on tasoittunut pikkuhiljaa. Sekä miehillä että naisilla on lastenhoitoon käytetty aika lisääntynyt, etenkin perheissä joissa on pieniä lapsia. Vastaavaan tuloksen sai Miettinen ja Rotkirch vuonna 2011. (Niemi & Pääkkönen 2001.)

Minna Ylikännö on tehnyt väitöskirjatutkimuksen ”Sopivasti työtä ja vapaa-aikaa? Tutkimuksia ajankäytöstä eri elämäntilanteissa”. Ylikännön mukaan silloin, kun elimme maatalousyhteiskunnassa, oli ajankäyttö vahvasti liitoksissa sukupuoleen. Miehen tehtävän oli ansaita elanto ja naisen hoitaa koti ja lapset. Nykyään sukupuoleen viittaavat erot ovat tasoittuneet, koska sekä miehet että naiset käyvät palkkatöissä. (Ylikännö 2011, 20.)

Ajankäyttöä on ollut pakko tehostaa, koska 24 tuntia vuorokaudessa ei muuten tunnu riittävän lapsiperheissä. Eräs keino tähän on monisuorittaminen. Monisuorittamisella Ylikännö tarkoittaa sitä, että monta asiaa hoidetaan samaan aikaan. Yleisintä monisuorittaminen on perheellisillä naisilla. Lastenhoidolliset tarpeet naiset usein täyttävät samalla, kun tekevät muita kodinhoidollisia tai palkkatyöhön kuuluvia asioita, esimerkiksi laittavat ruokaa. (Ylikännö 2011, 30.)

Ylikännön mukaan naisilla on huomattavasti enemmän kiireitä kuin miehillä, sillä palkkatyö ja kotityöt jakautuvat vielä nykypäivänäkin epätasaisesti sukupuolten välillä. Ylikännö kertoo vastaavia tuloksia, joita amerikkalainen Pew-tutkimuskeskus on myös saanut. Käsittelen tätä tarkemmin tämän luvun lopussa. Ylikännö kertoo, että naiset tekevät enemmän kodin- ja lastenhoidollisia tehtäviä, mutta miehet tekevät enemmän töitä kodin ulkopuolella. Kuitenkin kokonaistyöaikaa katsottaessa (palkkatyö, kotityöt sekä lastenhoito) on naisten ja miesten välinen ero todella pieni. (Ylikännö 2011, 38.)

Yhteiskunta kannustaa ja korostaa vanhempien palkkatyöhön osallistumista ja työurien pidentämistä. Toisaalta taas korostetaan vanhempien antaman hoidon ja läheisyyden tärkeyttä pienelle lapselle. (Ylikännö 2011, 70.)

Amerikkalainen Pew-tutkimuskeskus on toteuttanut osana sosiaalisia ja demograafisia trendejä -projektia tutkimuksen ”Modern Parenthood”. Tutkimus perustuu Pew-tutkimuskeskuksen teettämään kyselyyn vuodelta 2012. Tähän kyselyyn vastasi 2511 aikuista. Lisäksi aineistona oli valtion toteuttama, maanlaajuinen ajankäyttötutkimus, jota on kerätty vuosina 2003-2011. Ajankäyttötutkimukseen vastasi kaiken kaikkiaan yli 124 000 henkilöä. (Parker & Wang 2013, 1.)

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia vanhemmuutta, vanhempien välistä työnjakoa ja sitä, miten paljon vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa. Kuten edelläkin olen maininnut, ei olemassa olevissa ajankäyttötutkimuksissa keskitytä esikouluikäisiin lapsiin. Monissa tutkimuksissa, kuten tässäkin rajausta on tehty 0-18-vuotiaisiin. Taulukosta (Kuva 2) näkee miten paljon amerikkalaiset vanhemmat käyttävät aikaa viikossa palkkatyöhön, kotityöhön sekä lasten hoitoon. Äidit käyttävät lähes puolet enemmän aikaa viikossa lasten hoitoon verrattuna isien käyttämään aikaan. Äidit myös käyttävät enemmän aikaa kotitöihin. Isät vastaavasti käyttävät enemmän aikaa palkkatyöhön verrattuna äiteihin. (Parker & Wang 2013, 1.)

Tutkimuksessa selvitettiin onko vanhempien mielestä heidän nykyinen ajankäyttönsä yhdessä lasten kanssa riittävä (Kuva 3). Vastaavan kysymyksen esitin omassa kyselylomakkeessani, jota avaan enemmän luvussa 7. Amerikkalaisista vanhemmista yli puolet piti nykyistä ajankäytön määrää yhdessä lastensa kanssa sopivana. (Parker & Wang 2013, 1.)

KUVA 2: Vanhempien ajankäyttö viikoittain tunteina (Parker & Wang 2013, 1)

KUVA 3. Vanhempien mielipide nykyisestä ajankäytöstä lastensa kanssa, prosentteina (Parker & Wang 2013, 1)

4 KUUSIVUOTIAAN KEHITYSTASO

4.1 Varhaiskasvatuksen teorioiden näkökulma kuusivuotiaiden kehitystasoon

Tämän luvun alaluvuissa tarkastelen kuusivuotiaan lapsen kehitystasoa ja siihen vaikuttavia asioita eri teorioiden valossa. Peilaan näitä teorioita omassa selvityksessäni saamiin tuloksiin niin teoria-, yhteenveto- kuin pohdintaosioissa. Luvussa 4.2 esittelen yhteenvetona kuusivuotiaan (tavoite)kehitystasoa. Kehitystasoon kuuluvien taitojen osaamiseen vaikuttaa muun muassa se miten paljon vanhemmat viettävät aikaa lapsensa kanssa. Eri teoreetikoilla on hieman erilainen näkökulma siihen miten lapsen kanssa olisi parasta toimia. Olen jokaisen teoriaosuuden kohdalla suorittanut rajausta ja esittelen vain tutkimukseni kannalta olennaisia asioita.

Esikouluikäinen lapsi nauttii haasteista ja on taitava sekä fyysisesti, henkisesti että sosiaalisesti. Seuraavaksi mainitsemani teoriat ja luku 4.2 osoittavat vanhempien pystyvän puuhastelemaan esikouluikäisen lapsen kanssa monenlaista. Teorioissa painotetaan lapsen ja vanhempien yhdessäoloa. Yhdessäolon ja tekemisen tavat ja muodot hieman vaihtelevat eri teorioiden valossa. Yhteistä teorioille on se, että vanhempien läsnäolo on erittäin tärkeää. Lapset varmasti toivovat, että vanhemmat antavat heille sopivan haastavia tehtäviä ja perheen yhteistä aikaa.

4.1.1 Fröbelin teoria

Varhaiskasvatuksen ”isänä” pidetään Friedrich Fröbeliä (1782-1852). Fröbel on etenkin lastentarha-aatteen kehittäjänä tunnetuksi tullut kasvatustieteilijä ja filosofi. Hän kehitti leikki- ja työskentelymateriaalia opetuksen tueksi. Lapsen ja aikuisen yhteinen tekeminen ja oppiminen toiminnan kautta ovat Fröbelin mukaan tärkeitä. Hänen oppiansa mukaan perustettiin lastentarhoja, jotka yleistyivät 1840-luvulla. (Verkkosen www-sivut.)

Fröbelin mielestä opetussuunnittelussa ja lapsen kehityksen kannalta tärkeää oli sekä ulkoisen, että sisäisen toiminnan yhdistäminen. Hän painottaa toiminnan tekemistä yhdessä aikuisen ja lapsen välillä niin, että aikuinen ohjaa ja käyttää erilaisia välinei-

tä (esim. palloa) leikin varjolla oppimiseen. Fröbeliä pidetäänkin varhaiskasvatuksen perustamisen lisäksi leikkipedagogiikan isänä. (Helenius 2001, 46-51.)

4.1.2 Piaget'n teoria

Jean Piaget (1896-1980) on sveitsiläinen teoreetikko. Hänen näkemyksensä vaikuttavat vieläkin vahvasti varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksissä ja varhaiskasvatuksen teorian kehityksessä. Piaget'n teorian perusteella lapsen ajattelu kehittyy eri tasojen kautta. Jokainen taso on aina ylemmän tason saavuttamisen edellytyksenä. Esikouluikäisellä lapsella on menossa esioperationaalinen vaihe. Tämä vaihe on lapsilla noin 2-6-vuotiaana. Tämän jälkeen lapsen kehitys etenee konkreettisten operaatioiden vaiheeseen, jolloin lapsi on noin 7-11-vuotias. (Verkkosen www-sivut; Saarniaho 2005.)

Esioperationaaliseen vaiheeseen kuuluu itsekeskeinen ja minäkeskeinen ajattelu, lapsi ei vielä pysty asettumaan toisen ihmisen asemaan. Lapsi ymmärtää tietyt sanonnat kirjaimellisesti, esimerkiksi mustasukkainen. Lapsi on kykenevä erittelemään asioita yhden ominaisuuden perusteella, esimerkiksi lapsi voi laittaa kaikki siniset sukat samaan laatikkoon. Moraalinen ajattelu ei ole vielä kovin kehittynyttä, lapsi lähinnä ajattelee vain tekojensa seurauksia.

Piaget on myös luonut leikkiteorian. Piaget'n mukaan leikki on vahvasti sidoksissa yksilön ajattelun kehittymiseen, sillä leikki osoittaa lapsen älyllisen kehitystason. Piaget korostaa lapsen aktiivista roolia niin leikkimisessä kuin oppimisessäkin. Aikuisen kuuluu olla Piaget'n mukaan taka-alalla, ainoastaan antamassa virikkeitä ja välineitä lapsen toimiessa aktiivisena leikkijänä. Aikuinen voi ohjauksellaan edistää lapsen oppimista ja siirtymistä seuraavaan kehitysvaiheeseen. Piaget jakoi leikin eri vaiheisiin, esikouluikäisen leikin kehitys on edistyneen roolileikin ja sääntöleikin tasolla. (Mölsä 2008, 8-9; Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2001, 172-173.)

4.1.3 Steinerpedagoginen varhaiskasvatus

Steinerpedagogiikassa päiväkotiki ja koulu muodostavat yhdessä pedagogisen kokonaisuuden. Steinerpedagogiikassa ihmislähtöisyys on erityisen tärkeää. Taustalla vaikuttavan ihmiskäsityksen mukaan kasvattajan tulee suhtautua kasvatettavaan kunnioittaen ja rajoja asettaen. Inhimillisen kasvun siemenet ovat löydettävissä kasvavasta ihmisestä itsestään, joten kasvattajan tehtävänä on etsiä sellaisia virikkeitä, jotka soveltuvat kasvatettavalle yksilölle. (Skinnari 2001, 87, 93, 101.)

Esikouluikäinen elää tahdon ja toiminnallisuuden kehittymisen aikaa. Tällöin liiallinen television katselu ja tietokonepelit voivat hankaloittaa lapsen luonnollista kasvua ja kehitystä. Aikuisen tehtävänä tällöin on olla ennen kaikkea rauhallisen ympäristön luoja sekä jäljittelyn kohde. (Skinnari 2001, 95.)

Steinerpedagogiikan mukaan sadut, joita lapselle luetaan muodostavat hänen tunne-elämän perustan ja rikastuttavat mielikuvitusta. Tämän vuoksi iltasatujen lukemista pidetään steinerpedagogiikassa tärkeänä. Vanhemman tulee tarkoin valita minkä laatuista iltasatua hän alle kouluikäiselle lapselleen lukee. Satujen välityksellä vanhempi ruokkii lapsen sanavarastoa, mielikuvi- maailmaa sekä antaa lapselle malleja niin hyvästä kuin pahasta. Marja Dahlström kirjoittaa ”Ajatuksia pienten lasten vanhemmille steinerpedagogiikan näkökulmasta” kirjassaan iltasatujen merkityksestä näin ”Annamme hänelle tosin vielä jotakin enemmän: yleisinhimillisiä ituja ihmisenä olemisesta. Nämä idut elävät seuraavan yön unessa ja alkavat versoa tulevina päivinä muodostuen lapsen sisäisen kasvun ravinnoksi.” (Dahlström 2001, 28-35.)

4.1.4 Sosiaalipedagoginen näkökulma

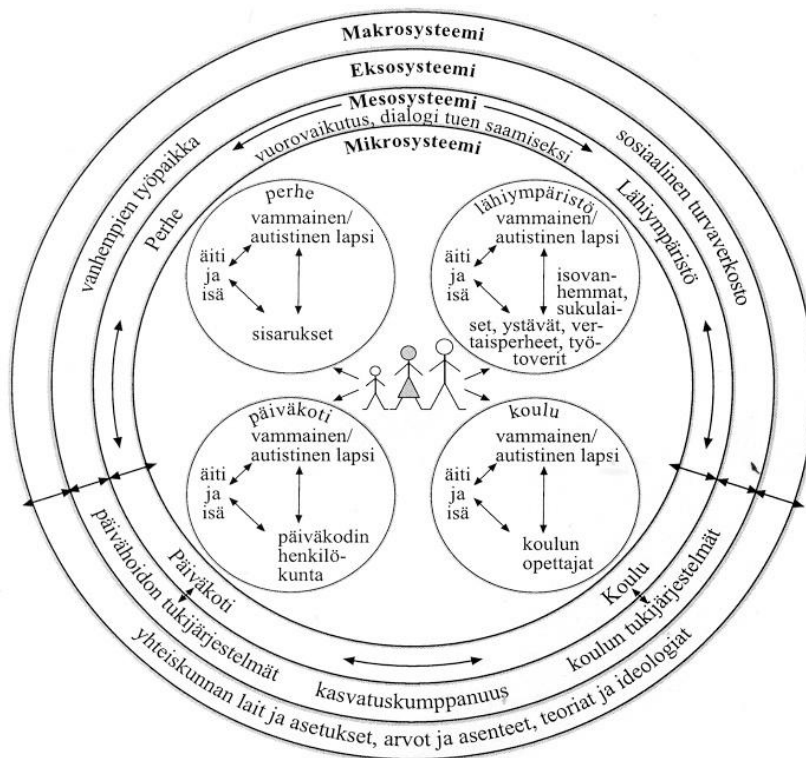
Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatuksessa on toisaalta sitä, että autetaan lasten sosialisatiota ja toisaalta tuetaan syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja heidän perheitään. Sosiaalipedagogiikan ajattelutavan mukaan tuetaan lasta kasvamaan täydeksi persoonaksi: ainutkertaiseksi, itsenäiseksi, korvaamattomaksi ja valintoihin kykeneväksi. Tällaiseksi lapsi kasvaa aidossa, lasta tukevassa yhteisössä kuten esimerkiksi perheessä. (Kurki 2001, 130-134.)

Sosiaalipedagogiikka tarkoittaa sekä pedagogista että sosiaalista lähestymistapaa. Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden tulee tukea ja huomioida positiivisia onnistumisen kokemuksia. Lisäksi painotetaan varhaista puuttumista heti ongelmia lapsen toiminnassa havaittaessa. Sosiaalipedagogiikassa tärkeää on sekä vanhempien että päiväkodin työntekijöiden yhteistyö ja se, että päiväkodin työntekijät tukevat sekä lasta että hänen perhettään. (Sosiaaliportin www-sivut 2013.)

4.1.5 Bronfenbrennerin teoria

Urie Bronfenbrennerin (1917-2005) ekologisen kehityksen teoria liittyy sekä suomalaiseen päiväkotikasvatukseen, että varhaiskasvatukseen. Bronfenbrenner oli amerikkalainen psykologi. Hän korostaa kehityksen olevan jatkuvaa, läpi elämän kestävä, yksilön ja ympäristön välistä vuorovaikutusta. Bronfenbrennerin teoriassa ympäristön ajatellaan koostuvan sisäkkäin rakentuneista järjestelmistä, joita hän nimittää mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi (Kuva 4). (Puroila & Karila 2001, 204-208.)

Mikrosysteemiin kuuluu muun muassa lapsen koti, päivähoitopaikka ja kaverit. Bronfenbrenner korostaa perheen merkitystä ja yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä. (Puroila & Karila 2001, 208.) Lapsi ei Bronfenbrennerin mukaan opi asioita erillään kotikulttuurista, vaan lapsen perheen vuorovaikutussuhteet, arvot ja asenteet ovat aina läsnä kasvatustapahtumassa. Kasvatus on yhteistyöprosessi lapsen, kodin ja päiväkodin välillä. (Verkkosen www-sivut.)

KUVA 4: Bronfenbrennerin ekologinen teoria (Härkönen, 2008)

4.2 Esikouluikäisen lapsen kehitystaso MLL:n yhteenvedon mukaan

Esikouluikäinen lapsi on 5-6-vuotias. Tähän ikään mennessä lapsi alkaa olla monessa suhteessa jo itsenäinen, mutta lapsi tarvitsee yhä päivittäistä hoivaa ja hellyyttä. Lapsen sosiaaliset ja kielelliset taidot kehittyvät esikouluikäisessä, tämän vuoksi vanhempien on tärkeää tukea lapsen itsenäistymistä ja kaveripiireissä liikkumista. Tämän ikäisen on tärkeä saada vanhemmiltaan niin rohkaisua kuin kiitosta yrittämisestään. Lapsen tunteet ovat melko ailahtelevia. Tunteiden ailahtelevuus johtuu osaltaan siitä, että hän haluaa olla kovasti jo itsenäinen ja iso, mutta toisaalta taas nauttii siitä, että saa olla pieni ja saa vanhemmiltaan paljon osakseen hoivaa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013.)

Esikouluikäinen haluaa saattaa vaatimustasoltaan sopivia töitä loppuun, mutta hänelle alkaa kehittyä itsekritiikkiä, joka voi aiheuttaa epäonnistumisen pelkoa. Lapsella on vielä tässä iässä vilkas mielikuvitus, mutta hän oivaltaa melko hyvin mitkä asiat ovat totta ja mitkä taas kuviteltua. Lapsi on kovin herkässä iässä, eikä halua itse jou-

tua vitsien kohteeksi. Esikouluikäinen lapsi osaa kuitenkin nauttia muihin asioihin liittyvistä vitseistä ja sanaleikeistä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut 2013.](#))

Kuten Piaget'nkin teoriassa (luku 4.1.2) todetaan, alkaa lapsi esikouluikäisyydessä nauttia leikeistä, joissa on selkeät säännöt. Lisäksi roolileikit ovat tärkeässä osassa esikouluikäisen lapsen leikeissä, yleensä roolileikissä jäljitellään itselle tärkeitä aikuisia. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut 2013.](#))

Esikouluikäinen lapsi saattaa muistaa asioita jopa vuoden takaa. Lapsi yleensä oppii tässä iässä alustavasti lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan. Lapsen kielelliset taidot ovat jo niin hyvät, että hän pärjää yksin vieraiden ihmisten kanssa. Lisäksi tämän ikäinen lapsi nauttii todella paljon erilaisista lajittelu tehtävistä, 5-6-vuotias lapsi onkin oiva apu esimerkiksi pyykkien lajittelussa. Esikouluikäisyydessä lapsi nauttii liikkumisesta sekä käsillään tekemisestä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut 2013.](#))

5 HYVÄ VANHEMMUUS

5.1 Ajankäytön vaikutus lapsi-vanhempisuhteeseen

On vaikea antaa nopeaa ja yksiselitteistä vastausta siihen, miten paljon vanhemman tulisi viettää aikaa lapsensa kanssa. Ei ole olemassa tiettyä tuntimäärää tai käsikirjaa, joka kertoisi spesifoiden miten paljon kuuluisi lapsen kanssa tehdä mitään. On kuitenkin olemassa muutamia merkkejä, joita muun muassa lapsen käytökseen mahdollisesti ilmaantuu, mikäli vanhempi ei vietä tarpeeksi aikaa hänen kanssaan. Tällaisia merkkejä ovat muun muassa käyttäytymisongelmat, vetäytyneisyys sekä sulkeutuneisuus vanhempaa kohtaan, lapsen liiallinen takertuvaisuus vanhempaa kohtaan tai vaihtoehtoisesti lapsi ei hyväksy vanhemman läheisyyttä. (Andersson 2013.)

Vanhempien on tärkeä muistaa, että on pidettävä puolensa sekä huolehdittava myös itsestään ja jaksamisestaan. Vanhemmuudesta ei missään nimessä saa ottaa liikaa paineita ja näin ollen tehdä siitä itselleen liian suorittavaa ja rasittavaa. Tärkeää on muistaa, että hyvä vanhempi voi olla monella eri tavalla. Lisäksi kun vanhempi pitää huolta itsestään, jaksaa hän huomattavasti paremmin myös pitää huolta lapsestaan. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013.)

Vanhempien halukkuus viettää aikaa yhdessä perheen kanssa on kasvanut huomattavasti. Jallinojan mukaan vuonna 1991 naisista 50 prosenttia oli sitä mieltä, että oli hyvin tärkeää saada olla perheen kanssa vapaa-aikana. Vuonna 2002 naisista 78 prosenttia piti perheen kanssa vapaa-aikana olemista hyvin tärkeänä. Miehistä vastaavat prosentit olivat vuonna 1991 42 prosenttia ja vuonna 2002 64 prosenttia. Kasvua on siis tapahtunut melkein samassa suhteessa sekä naisten, että miesten keskuudessa. (Jallinoja 2009, 50.)

Termi perhemyönteisyys liitetään usein tällaisiin ihmisiin, jotka haluavat olla perheensä kanssa vapaa-aikana mahdollisimman paljon. Perhemyönteisyys huokuu ihmisten arjen valinnoista. Esimerkiksi, jos perheen isä on perhemyönteinen, niin katsotaan perheessä useammin televisiota yhdessä kuin yksin. Kuten edellä mainitusta tutkimuksestakin huomaa, niin sukupuoli vaikuttaa hieman perhemyönteisyyteen.

Suurin osa niistä äideistä, jotka asuvat perheensä kanssa, ovat perhemyönteisiä. (Jalilinoja 2009, 57-58, 66-70.)

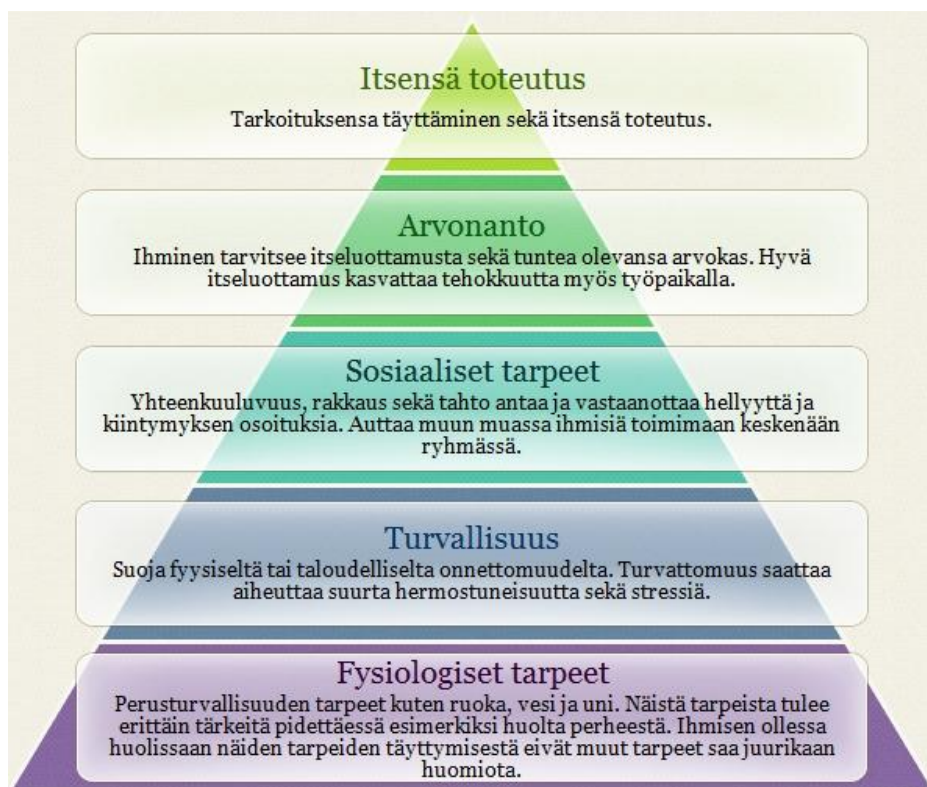
On todella merkittävää mihin lapset aikansa käyttävät. Sillä se mitä lapsi päivänsä aikana tekee, on merkittävässä osassa lapsen hyvinvoinnille. Lasten päivittäiset tekemiset ovat vahvasti yhteydessä kulttuuriin ja ympäristöön, jossa lapsi kasvaa. Kulttuuri määrittää ympäristön odotuksia lapsesta ja millainen käytös lapsella on sopivaa ja millainen ei. Suomessa on yksilöllisyyttä korostava kulttuuri, jossa tärkeänä pidetään itsenäisyyttä sekä henkilökohtaisia saavutuksia, ei niinkään korosteta yhteisön hyvään edistäviä saavutuksia. Kulttuurin lisäksi lapsen ajankäyttöön vaikuttavat muun muassa myös lapsen luonne ja temperamentti sekä vanhempien antamat mahdollisuudet työn, vapaa-ajan ja taloudellisen puolen suhteen. (Savikko 2013, 20.)

Amerikan Journal of Applied Sciences on julkaissut 2012 artikkelin “Impact of time spending in parent-children communication on children misconduct”, jossa todetaan, että lapsi-vanhempisuhte ja vanhempien ja lasten välinen kommunikaatio ovat todella tärkeässä roolissa lapselle myös tulevaisuudessa. Artikkelissa viitataan aikaisempiin amerikkalaisiin tutkimuksiin, joista voi todeta lapsi-vanhempisuhteen vaikuttavan lapsen tulevaan rikostaustaan. Huono kommunikaatio lapsen ja vanhemman välillä lisää lapsen riskiä ajautua rikosten pariin. (Kamaruddin, Omar, Hassan, Hassan, Mee & D’Silva 2012, 1822.)

5.2 Lapsen tarpeiden täyttäminen

Abraham Maslowin (1908-1970) tarvehierarkia on selvitykseni kannalta oleellinen teoria (Kuva 5). Maslowin tarvehierarkia kertoo siitä, millaisia perustarpeita ihmisen täytyy saada täytettyä ennen kuin hän voi tyydyttää korkeampia tarpeitaan. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu riittävä ravinto, vesi, lepo sekä lämmön tarve. Vanhempien on tärkeää muista, että heidän perustarpeensa tulee olla tyydytetyt, jotta he voivat pitää huolta lapsistaan. Tärkeää on pitää huolta lapsistaan niin, että heidän fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tunne, sosiaaliset tarpeet ja arvostuksen kokeminen toteutuvat, jotta lapsi voi toteuttaa itseänsä. (Internetix opintojen www-sivut.)

Lapsen ja vanhemman yhteinen ajankäyttö vaikuttaa merkittävästi siihen, miten hyvin nämä tarpeet pystyvät lapsella tyydyttymään. Ovatko vanhemmat riittävän usein läsnä, jotta lapsi saa tarpeeksi ruokaa, kokee turvallisuutta ja saa sosiaalista seuraa. (Internetix opintojen www-sivut.)

KUVA 5. Maslowin tarvehierarkia (E-mentorin www-sivut 2013)

5.3 Vanhemmuuden roolit

Vanhemman roolissa yksi tärkeimmistä haasteista on riittävän hyvä vanhemmuus. Vanhemmille asetetaan koko ajan yhä vain korkeampia vaatimuksia, joten kasvattajana oleminen on kovaa työtä. Pohja hyvälle kasvatukselle luodaan heti lapsen syntyttyä. Vanhemman tulee ennen kaikkea ottaa selkeästi aikuisen rooli, eikä esimerkiksi toimia lapsen parhaana kaverina. Aikuinen on vastuussa perheen hyvinvoinnista ja hänen vastuulleen kuuluu antaa lapsen olla lapsi, etteivät lapset aikuistuisi liian aikaisin tai kantaisi muutenkaan aikuisille kuuluvia murheita. Hyvä vanhempi on aina valmis kuuntelemaan kun lapsella on sanottavaa. Vanhempien yksi tärkeimmistä tehtävistä on turvata hyvä lapsuus, asettaa tarvittavat rajat ja antaa rakkautta. Hyvään

vanhemmuuteen kuuluu monessa määrin lasten tarpeiden täyttämistä, muun muassa lohduttaa ja auttaa lasta tarpeen vaatiessa. (Juvakka 2005, 22.)

Leena Valkonen on toteuttanut tutkimukset 5-6 luokkalaisten käsityksistä hyvästä äidistä ja isästä. Tärkeimmäksi lapset kokivat vanhempien läsnäolon. Kuten monet tutkimukset toteavat yhteinen aika vanhempien kanssa on lapselle tärkeää. (Valkonen 2006, 42.)

Vanhemmuuden rooleja voi tutkia myös vanhemmuuden roolikartan avulla (Liite 1). Vanhemmuuden roolikartta keksittiin vuonna 1999 Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän kehitysryhmässä. Roolikartta helpottaa vanhempia hahmottamaan millaisia eri rooleja vanhemmuuteen sisältyy ja mitä alarooleja näihin kuuluu. Kaikkia näitä vanhemmuuden rooleja tarvitaan lapsen eri kehitysvaiheissa. Roolit ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rakkauden antaja, huoltaja sekä rajojen asettaja. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 9-11.)

5.3.1 Kehityopsykologinen näkemys vanhemmuuden rooleista lapsen ikäkauden mukaan

Vanhemmuuden roolikartan käsikirjan mukaan 6-vuotiaalle on tärkeää kokea itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi. Vanhemman tulee toimia rajojen asettajana ja myös opettaa lasta käsittelemään pettymyksiä. Esikouluikäisen lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät, tällöin vanhemman on tärkeää toimia elämän opettajan roolissa. Lapsella on tässä isässä todella kova tarve tulla hyväksytyksi, mikäli lapsi ei saa hyväksytyksi tulemisen tunnetta vanhemmalta voi hän suostua mihin tahansa hakiessaan arvostusta muualta. Moraali kehittyy esikouluikäisessä. Lapsi oppii moraalisen kasvuympäristönsä tavasta elää. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 22-23.)

6 EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmanani on ”Millaiset ovat vanhempien näkemykset yhteisestä ajankäytöstä esikouluikäisten lastensa kanssa?”. Tutkimusongelmani on noussut koulussa luettujen varhaiskasvatuksenteorioiden ja vanhemmuuden roolikartan kautta. Myös työelämästä ja harjoitteluista tulleet näkemykset ovat vaikuttaneet tutkimusongelmani syntymiseen. Lisäksi media on luonut mielikuvaa vanhempien ja lasten yhteisen ajankäytön vähäisyydestä. Nämä kaikki perusteet ovat vaikuttaneet tutkimusongelmani syntyyn.

Fröbelin, Piaget'n ja Bronfenbrennerin teorioiden sekä sosiaalipedagogisen että steinerpedagogisen näkemyksen mukaan vanhempien yhdessäolo lasten kanssa on tärkeää. Selvityksessäni haluan saada tietoa toteutuuko siitä, onko harjavaltalaisen ja porilaisen päiväkodin vanhemmilla omasta mielestään tarpeeksi aikaa viettää yhdessä esikouluikäisen lapsensa kanssa.

Vanhemmuuden roolikartan mukaan vanhemmilla on todella paljon täytettäviä rooleja huomioitavanaan lapsen eri kehitysvaiheissa. Jotta vanhemmuuden roolien osat alueet pystytään täyttämään, tarvitaan siihen vanhempien ja lasten välistä yhteistä, laadukasta aikaa. Olen käsitellyt aihetta tarkemmin luvussa 5.

Lapsiperheiden kiire ja ajan vähäisyys ovat ajankohtainen puheenaihe mediassa. Olen kiinnittänyt harjoitteluissa huomiota muun muassa lasten rauhattomuuteen ja pohtinut, voisiko tämä olla yhteydessä lasten ja vanhempien yhteiseen ajankäyttöön. Harjoittelupaikoissa työntekijät ovat pohtineet sitä, että vanhemmilla ei ole riittävästi aikaa olla yhdessä perheen kanssa. Päiväkodin työntekijöiden on tärkeä tietää ja vanhempien tiedostaa, miten paljon vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa.

Tutkimusongelmaan perustuen olen asettanut selvitykselleni seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Kuinka paljon vanhemmat viettävät aikaa esikouluikäisten lastensa kanssa?
2. Kokevatko vanhemmat heillä olevan riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa?
3. Millä tavalla vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa?

6.2 Aineiston keruun ja analyysin menetelmät

Selvitykseni on kvantitatiivinen, mutta siinä on myös avoimia kysymyksiä. Selvitykseni kannalta oleellisen avoimen kysymyksen olen purkanut kvalitatiivista luokittelumenetelmää käyttäen. Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa määrällistä tutkimusta, jossa käytetään tilastollisia menetelmiä. Olen tehnyt kyselylomakkeen pohjalta Excel-taulukon matriisin, jonka pohjalta olen laskenut muun muassa prosentiosuusia ja tehnyt taulukoita. Kvalitatiivinen tutkimus on laadullista tutkimusta, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavan asian ominaisuuksia kokonaisvaltaisemmin sekä antamaan tilaa henkilökohtaisille näkemyksille ja kokemuksille. Kvalitatiivisena menetelmänä olen käyttänyt luokittelua. (Metsämuuronen 2008, 11; Jyväskylän yliopiston www-sivut.)

Aineistonkeruumenetelmäni on siis puolistrukturoitu kyselylomake. Selvitykseni kohteena on kaksi esikouluryhmää. Toinen esikouluryhmistä on harjavaltalaisesta päiväkodista ja toinen porilaisesta. Lähetin kyselylomakkeeni molempien päiväkotien jokaisen 42 esikouluikäisen lapsen vanhemmalle. Sain palautettuja kyselylomakkeita takaisin 20 kappaletta. Vastausprosentti oli hieman alle 50.

Selvitykseni toteutin kyselylomakkeella (Liite 2), jonka mukana laitoin saatekirjeen (Liite 3). Testasin kyselylomaketta kahdella opiskelutoverillani, joilla on päiväkotikäisiä lapsia. Kyselylomaketta tehdessäni tutustuin aikaisempiin tutkimuksiin ja niissä tehtyihin kyselylomakkeisiin. Aikaisempia tutkimuksia esittelin luvussa 3.

Kyselylomakkeeni sisältää kysymyksiä sekä lapsen äidille että isälle. Kysymyksiin on kuitenkin vastannut aina sama henkilö. Hän on kysynyt lapsen toiselta vanhemmalta ja lapseltaan heille osoitetut kysymykset tai kirjoittanut oman näkemyksensä näistä asioista. Kyselylomakkeeseen vastanneista ainoastaan yksi henkilö oli isä. Avoin kysymykseni liittyy vastaajan näkemykseen siitä, haluaisiko hänen lapsensa viettää enemmän aikaa yhdessä vastaajan tai lapsen toisen vanhemman kanssa.

Olen jakanut selvitykseni neljään eri osioon. Osiot ovat taustatiedot sekä kolme asetamaani tutkimuskysymystä. Alun perin ajattelin taustatiedoilla profiloida vanhempia muun muassa sukupuolen, iän, asuinpaikkakunnan, siviilisäädyn, koulutuksen ja ammatin mukaan. Tarkoitukseni oli peilata ja etsiä yhteyksiä vastaajien taustatietojen sekä tutkimuskysymyksieni välillä. Selvitykseni vastanneiden taustatiedot olivat kuitenkin niin samanlaiset, etten lähtenyt tekemään aineistosta ristiintaulukointia taustamuuttujien kanssa, lukuun ottamatta kaaviota 6. Lisäksi haluan varmistaa, ettei vastauksista pysty päättelemään vastaajaa. Mikäli lähtisin profiloimaan vastaajia ristiintaulukoimalla, voisi näin pienen vastaajajoukon vuoksi vastaajan henkilöllisyys paljastua. En pystynyt toteuttamaan alkuperäistä tutkimusasetelmaa, koska porilaisen päiväkodin esikouluikäisten lasten vanhempien vastausprosentti oli niin alhainen. Päädyin erottelemaan koko aineiston vastauksista harjavaltalaisten esikouluikäisten lasten vanhempien vastaukset erikseen. Näin ollen harjavaltalainen päiväkoti pystyy hyötymään tutkimustuloksistani paremmin.

Olen tutkimusvastausten purussa käsitellyt koko aineiston ja lisäksi erotellusti harjavaltalaisten vastauksia erikseen. Helpottaakseni lukijaa hahmottamaan milloin on kyse koko aineistosta ja milloin pelkästään Harjavallan aineistosta olen kohderyhmän maininnan lisäksi käyttänyt koko aineistosta puhuttaessa kappalemääriä ja harjavaltalaisten vastauksien purussa prosentteja.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni (kuinka paljon vanhemmat viettävät aikaa esikouluikäisten lastensa kanssa?) on määrää mittaava kysymys. Tähän etsin vastauksia kyselylomakkeeni kysymyksellä: Kuinka monta valveillaolotuntia vietätte lapsenne kanssa keskimäärin vuorokaudessa? Toinen tutkimuskysymykseni (kokevatko vanhemmat heillä olevan riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa?) on kokemusta mittaava kysymys, johon hain vastausta kysymyksillä: Onko yhdessä vietetty aika

mielestäsi riittävä? Ja kuinka paljon aikaa haluaisitte viettää lapsenne kanssa? Kolmas tutkimuskysymykseni (millä tavalla vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa?) on toimintaa mittaava kysymys. Tähän hain vastauksia seuraavilla kysymyksillä: Mitä teet yhdessä lapsesi kanssa ja kuinka usein? Mitä teet mieluiten vapaa-aikanasi? Missä lapsesi viettää vapaa-aikansa mieluiten ja kuinka usein? Sekä kenen seurassa lapsi viettää vapaa-aikansa mieluiten?

7 VANHEMPIEN JA LASTEN AJANKÄYTTÖ

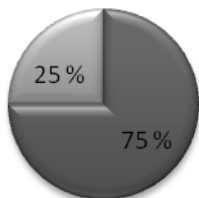
7.1 Taustatiedot

Vein kyselylomakkeita harjavaltaiseen päiväkotiin 20 kappaletta ja porilaiseen päiväkotiin 22 kappaletta. Kyselylomakkeeseen vastasi 20 henkilöä. Vastaajista 15 oli Harjavallasta ja 5 Porista (Kaavio 1). Pieneen vastausprosenttiin vaikutti luultavasti se, että vein lomakkeet toukokuun lopussa, joten esikoulu oli loppumassa. Lisäksi tutkimukseeni osallistunut porilainen päiväkoti oli siirtymässä uusiin tiloihin ja he olivat kevään aikana vastanneet myös muihin kyselyihin. Yleisesti ottaen porilaiset päiväkodit tuntuvat kyllästyneen useisiin kyselyihin. Oma selvitystä varten kolmas kysymäni porilainen päiväkoti suostui kyselyyn. Muut päiväkodit kertoivat, että heillä oli ollut kevään aikana jo useita kyselyjä. Päiväkodintyöntekijät epäilivät, etteivät vanhemman jaksa vastata taas uuteen kyselyyn.

Selvityksestäni ei saa yleistettävää tietoa, mutta se on suuntaa antava harjavaltaisen päiväkodin osalta. Harjavaltaisista vastausprosentti oli 75. Porilaisista vastasi vain 22,5 prosenttia. Tämän vuoksi olen päättänyt selvityksessäni paneutua tarkastelemaan sekä koko aineistoni tutkimustuloksia että erotellusti harjavaltaisen päiväkodin esikouluikäisten lasten vanhempien vastauksia. Näin olleen selvityksellä pyrin herättämään keskustelua opinnäytetyöni aiheesta harjavaltaisessa päiväkodissa.

Asuinpaikkakunta

■ Harjavalta ■ Pori

KAAVIO 1: Vastaajan asuinpaikkakunta

Kyselylomakkeen kaikista vastaajista suurin osa oli naisia, vain yksi mies vastasi kyselylomakkeeseen. Kyselyyn vastanneiden vanhempien ikä oli melko oletettavissa oleva kun sitä verrataan Suomen ensisynnyttäjien ikään, joka on noin 29 vuotta (Tilastokeskuksen www-sivut 2012). Kyselylomakkeeseen vastanneiden keski-ikä oli 35,95. Nuorin vastaajista oli 28-vuotias ja vanhin 50-vuotias (Kaavio 2a).

Harjavaltaisista vastaajista kaikki olivat naisia. Harjavaltaisten vastaajien ikäjakumassa (Kaavio 2b) on vähemmän hajontaa verratessa koko aineistoon (Kaavio 2a). Vastaajista 33,3 prosenttia oli 36-39-vuotiaita, tähän ikäluokkaan kuului eniten vastaajia harjavaltaisen päiväkodin esikouluikäisten lasten vanhemmista. Toiseksi eniten 26,64 prosenttia vastaajista kuului ikäluokkaan 32-35-vuotiaat. Ikäluokkiin 28-31-vuotiaat tai 40-43-vuotiaat kuului saman verran vastaajia, joita oli kummassakin luokassa 19,98 prosenttia.

KAAVIO 2a: Vastaajien ikäjakuma
Harjavalta & Pori

KAAVIO 2b: Vastaajien ikäjakuma
harjavaltaisten vastaajien mukaan

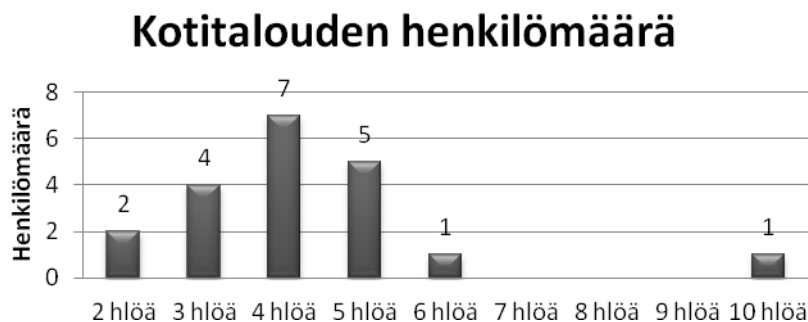
Kaikkien 20 vastanneen vanhemman lasten lukumäärässä oli eräs tilastollinen poikkeama. Suurimmalla osalla oli lapsia kaksi tai kolme kappaletta, mutta eräs henkilö kertoi hänellä olevan 18 lasta. Suurin osa vastaajista (15 henkilöä) eli avo-/avioliitossa. Kyselyyn vastasi kaksi naimatonta ja kolme eronnutta. Suurin osa lapsista asui molempien vanhempien kanssa. Neljä lapsista asui äidin kanssa ja ainoastaan yksi lapsi asui yhteishuollossa. Eronneiden perheiden vanhemmat saattoivat kokea hankalaksi vastaamisen, koska kyselylomakkeessa oli kysymyksiä sekä lapsen

äidille että isälle. Kyselylomakkeeseen vastaaminen olisi luultavasti lisääntynyt, jos siinä olisi mainittu, että vain toisenkin vanhemman vastaus riittää.

Harjavaltaisista vastaajista 46,62 prosentilla oli kaksi lasta. Vastaajista 33,3 prosentilla oli kolme lasta. Yhden lapsen perheitä oli 19,98 prosenttia. Siviilisäädyn suhteen harjavaltaisista vastaajista ehdottomasti suurin osa oli avo-/avioliitossa. Avo-/avioliitossa olevia oli 73,26 prosenttia vastaajista. Naimattomia tai eronneita oli 26,64 prosenttia vastaajista. Tämä tulos näkyy lapsen asumismuodossa, sillä vastaavasti 73,26 prosenttia vastanneiden lapsista asuu molempien vanhempien kanssa.

Kotitaloudessa asuvien henkilöiden määrä oli suurimmalla osalla neljä henkeä, kun huomioidaan kaikki vastaajat. Pienimmissä perheissä asui kaksi henkilöä ja isoimmassa asui kymmenen henkilöä (Kaavio 3). Äidit olivat pääsääntöisesti korkeasti koulutettuja (Liite 4). Kukaan äideistä ei ollut suorittanut pelkästään peruskoulua ja peräti yhdeksän kahdestakymmenestä äidistä oli suorittanut joko ammattikorkeakoulun tai yliopiston. Suurin osa perheiden isistä (12 henkilöä) oli suorittanut ammattikoulun, mutta ainoastaan viisi kahdestakymmenestä oli suorittanut ammattikorkeakoulun tai yliopiston (Liite 4).

Pelkästään harjavaltaisten vastauksia tarkasteltaessa oli kotitaloudessa asuvien henkilöiden määrä suurimmalla osalla myös neljä henkeä. Neljän henkilön kotitalouksia oli 39,96 prosentilla vastaajista. Viiden tai kolmen henkilön kotitalouksia oli molempia 26,64 prosentilla vastaajista. Ainoastaan 6,66 prosenttia vastaajista asui kahden henkilön kotitaloudessa. Harjavaltaisista äideistä 46,62 prosenttia oli suorittanut ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon (Liite 4). Isistä korkeakoulututkinnon oli suorittanut 19,98 prosenttia. Suurin osa harjavaltaisten lasten isistä 66,6 prosenttia oli suorittanut ammattikoulun. Äideistä ammattikoulun oli suorittanut 33,3 prosenttia. Ylioppilaita tai opistotasaisen koulutuksen suorittaneita oli äideistä 19,98 prosenttia ja isistä 13,32 prosenttia.

KAAVIO 3: Kotitaloudessa olevien henkilöiden määrä

7.2 Kyselylomakkeen vastausten purku

Pyrin hakemaan vastauksia tutkimusongelmaani asettamieni tutkimuskysymyksiä avulla. Jaottelen vastaukset tutkimuskysymysten alle sekä puran niitä selittävät tulokset. Kuten edelläkin olen maininnut, tutkimuskysymyksiä on kolme. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on määrää mittaava, toinen kokemusta mittaava ja kolmas toimintaa mittaava.

7.2.1 Ajankäytön määrä

Saamieni tutkimustulosten mukaan vanhemmat viettävät lastensa kanssa keskimäärin melkein yhtä paljon aikaa vuorokaudessa (Kaaviot 4 ja 5). Tutkimustulokseni on siis siinä mielessä melko samanlainen kuin mitä Miettinen ja Rotkirch sekä Niemi ja Pääkkönen olivat saaneet (luku 3). Eli äidit ja isät viettävät perheen kanssa yhtä paljon aikaa. Selvityksessäni äidin ja isän viettämää aikaa ei voi suoraan verrata toisiinsa, koska lasten isien antamia vastauksia on vähemmän. Kuitenkin tutkimukseni tulokset ovat jossain määrin suuntaa antavia, vaikka eivät tietenkään yleistettävissä.

Harjavaltaisesta päiväkodin esikouluikäisten lasten äitien käyttämä yhdessäolo aika lastensa kanssa oli suurimmalla osalla 73,26 prosentilla arkisin 5-8 tuntia. Loput äideistä 26,64 prosenttia viettivät 1-4 tuntia yhdessä lastensa kanssa arkisin. Viikonloppuisin alle yhdeksän tuntia yhdessä lapsensa kanssa vietti noin 19,98 prosenttia äideistä. Yli yhdeksän tuntia lapsensa kanssa vietti 79,92 prosenttia äideistä. Harjavaltaisista äideistä kolme jätti vastaamatta kysymykseen isän ja lapsen yhteisen va-

paa-ajan vieton tuntimäärästä, joten vastauksia isien ja esikouluikäisten lasten yhteisen ajankäytön osalta tuli yhteensä 12 kappaletta. Isien yhdessä esikouluikäisen lapsen kanssa viettämä aika oli arkisin kaikilla harjavaltaisilla alle 9 tuntia. Yli puolet isistä 58,31 prosenttia viettivät lastensa kanssa arkisin 1-4 tuntia. Loput 41,65 prosenttia viettivät lastensa kanssa arkisin 5-8 tuntia. Harjavaltaisten isien ja lasten yhteisen ajankäytön määrässä viikonloppuisin oli isoa hajontaa. Isistä 41,65 prosenttia vietti aikaa 9-12 tuntia. Isistä 5-8 tuntia tai 13-16 tuntia vietti 16,66 prosenttia yhdessä esikouluikäisen lapsensa kanssa. Viikonloppuisin harjavaltaisista isistä 1-4 tuntia vietti lapsensa kanssa 24,99 prosenttia.

KAAVIO 4: Yhdessäolo valveillaolotunteina (äiti)

KAAVIO 5: Yhdessäolo valveillaolotunteina (isä)

7.2.2 Kokemus yhteisestä vapaa-ajasta

Lasten ja vanhempien yhdessä viettämä aika oli 55 prosentin mielestä riittävä, kun taas 45 prosentin mielestä heillä oli liian vähän yhteistä aikaa. Ristiintaulukoin harjavaltaisten ja porilaisten kokemuksen vapaa-ajan riittävydestä vanhempien mukaan (Kaavio 6). Porilaiset ja harjavaltaiset olivat suhteessa yhtä tyytyväisiä yhdessä lapsen kanssa vietetyn vapaa-ajan riittävydestä. Tarkensin kysymystä toisella kysymyksellä, jolla selvitin kuinka monta tuntia vanhemmat haluaisivat viettää yhteistä aikaa (Kaaviot 7 ja 8). Yhden lapsen vanhemmat halusivat viettää vähemmän aikaa lapsensa kanssa. Muut vanhemmat olivat joko tyytyväisiä tai halusivat viettää

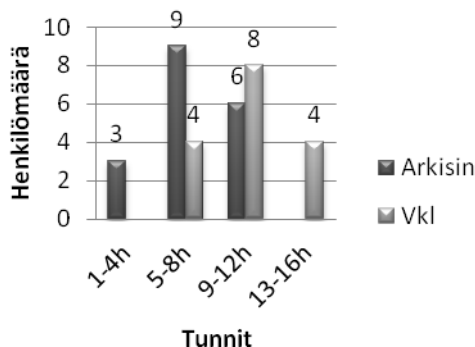
enemmän aikaa lapsensa kanssa. Luvussa 3.2 käsittelin amerikkalaista ajankäyttötutkimusta. Tutkimustuloksissani vastaukset olivat samankaltaisia kuin mitä amerikkalaisten isien vastaukset osoittivat.

Kysymykseen miten paljon vanhemmat haluaisivat viettää yhdessä lapsensa kanssa, vastasi 15 harjavaltaista äitiä. Isien puolesta vastauksia tuli 10 kappaletta. Suurin osa harjavaltaisista sekä äideistä 66,6 prosenttia että isistä 60 prosenttia haluaisi viettää arkisin yhdessä lapsensa kanssa 5-8 tuntia. Viikonloppuisin harjavaltaisista äideistä ja isistä suurin osa haluaisi viettää aikaa 9-12 tuntia. Tämän tuntimäärän haluaisi viettää harjavaltaisista äideistä 39,96 prosenttia ja isistä 50 prosenttia.

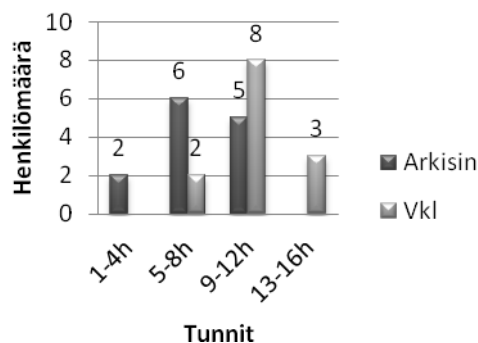
KAAVIO 6: Yhdessä vietetyn vapaa-ajan riittävyys harjavaltaisten ja porilaisten mielestä

Äidin haluama yhdessäoloaika

KAAVIO 7: Äidin haluama valveillaoloaika lapsensa kanssa

Isän haluama yhdessäoloaika

KAAVIO 8: Isän haluama valveillaoloaika lapsensa kanssa

7.2.3 Yhteinen tekeminen

Lasten ja vanhempien yhteisessä tekemisessä oli jonkin verran hajontaa (Kaavio 9). Yhteistä vanhemmille oli se, että jokainen vanhempi ruokailee yhdessä lapsensa kanssa joka päivä ja lisäksi lähes jokainen (kahdeksantoista vanhempaa) hoitaa lastaan päivittäin. Nämä kertovat siitä, että Maslowin teoriassa (luku 5.2) olevat fysiologiset tarpeet täyttyvät tutkimukseeni osallistuneilla lapsilla hyvin. Luvussa 4 kerroin, kuinka esikouluikäinen lapsi on jo melko itsenäinen, mutta kaipaa vielä vanhemmiltaan huolenpitoa. On positiivista huomata, että 18 vanhempaa hoitaa esikouluikäistä lastaan päivittäin. Kerron vanhemmuuden roolikartasta luvussa 5. Roolikartan mukaan, kyselyyni vastanneilla vanhemmilla täyttyvät niin huoltajan kuin rakkauden antajankin roolit.

Lähes puolet kyselyyni vastanneista vanhemmista ulkoilee lastensa kanssa päivittäin ja puolet viikoittain (Kaavio 9). Yksi vanhemmista kertoo ulkoilevansa yhdessä lapsensa kanssa kuukausittain. Esikouluikäinen lapsi on fyysisesti todella lahjakas ja hän nauttii ulkona puuhastelusta (luku 4.2). Vaikka kysymykseni koskikin vain lapsen ja vanhemman yhteistä ulkoilua, voi yhteisen ulkoilun vähäisyys olla myös tekemisissä mediassakin puhuttuun lasten ulkoilun vähäisyyteen. Lapset ovat jättäneet pihaleikit pois eivätkä osa suurkaupungin lapsista enää edes osaa leikkiä pihalla. Lapset ovat mieluummin tietokoneen ja television äärellä pelaamassa kuin pihalla

juoksemassa ja leikkimässä. Täysin päinvastoin kuin luvussa 4.1.3 esitetystä steinerpedagogiikassa toivotaan lasten tekevän. Pihalla olon tärkeyteen liittyen on tehty paljon tutkimuksia ja löytyy myös tietoa siitä, että pihalla olo ja luontoretki helpottavat muun muassa ADHD-lasten oireita. Lastenvaatevalmistaja Reima teetti vuonna 2009 tutkimuksen, miten paljon aikaa päivästä lapset viettävät pihalla. Tällöin tutkimustulokseksi saatiin kaksi tuntia vuorokaudessa. (Vau:n www-sivut 2009.)

Suurin hajonta lapsen ja vanhempien yhteiseen tekemiseen liittyen oli kysymyksen ”kuinka usein luen iltasadun” kohdalla (Kaavio 9). Kuusi vanhemmista luki iltasadun lapselleen joka päivä. Vanhemmista viisi kertoi lukevansa iltasadun lapsilleen joka viikko. Oletin, että useimmat vanhemmat olisivat lukeneet lapselleen iltasatua, koska jopa seitsemän vanhempaa sanoi lukevansa iltasadun vain kuukausittain ja yksi vanhemmista kertoi, ettei koskaan lue lapselleen iltasatua. Luvussa 4.1.3 olen käsitellyt satujen merkitystä steinerpedagogiikan näkökulmasta. Sadut ovat tärkeitä lapsen tunteiden- sekä mielikuvitusmaailmankehitykseen. Muun muassa mielenterveyden keskusliiton puheenjohtaja Pekka Sauri on sanonut iltasadun ehkäisevän lasten ja nuorten mielenterveysongelmia. (Vehmanen 2011, 1676.) Iltasadulla on suuri merkitys lapselle, samaa mieltä on myös kasvatustieteen tohtori, satututkija Hilka Ylönen. Ylönen mukaan iltasatu kannattaisi ottaa käytännöksi kaikissa perheissä, koska sadun lisäksi se viestii lapselle vanhempien pitävän hänestä. (Ylönen www-sivut 2012.)

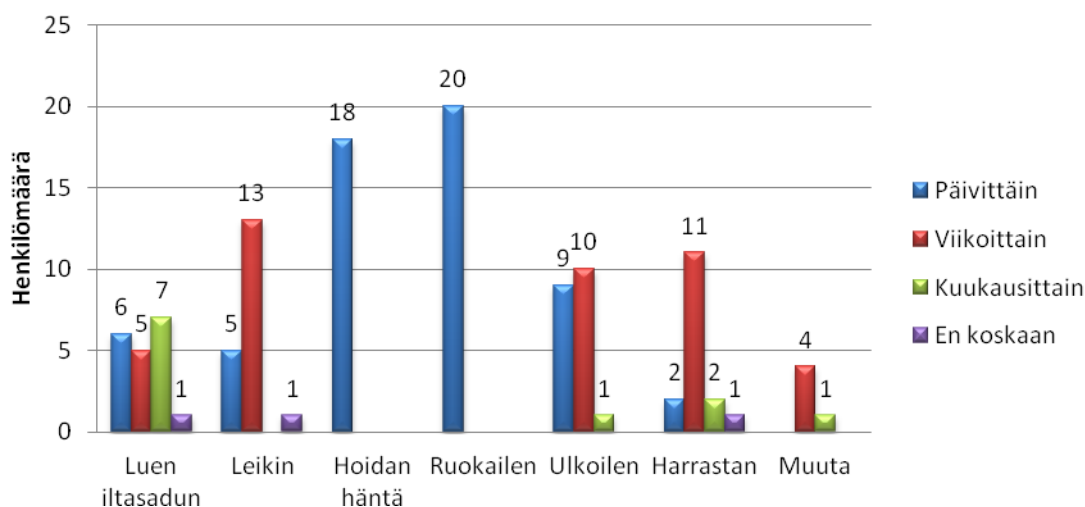
Melko isoa hajontaa oli myös kysymyksen ”kuinka usein leikin lapsen kanssa” kohdalla (Kaavio 9). Tähän kysymykseen vastasi 19 henkilöä. Vastaajista viisi leikki yhdessä lapsensa kanssa päivittäin. Suurin osa vastaajista, 13 henkilöä leikki lapsensa kanssa viikoittain. Yksi vastaajista kertoi, ettei leiki lapsensa kanssa koskaan. Yhteinen leikkiminen vanhemman kanssa on lapselle todella tärkeä väline oppimiseen, kuten Fröbelin teoriasta (luku 4.1.1) käy ilmi. Lisäksi leikin kautta lapsi purkaa päivän tapahtumia ja harjoittelee oikeaan elämään liittyviä asioita. Erityisesti Piaget (luku 4.1.2) on pohtinut leikin olevan yhteydessä lapsen kehitystasoon ja hän korostaa lapsen aktiivista roolia leikkimisessä.

Tutkimukseeni vastanneiden lapsista yli puolet harrasti vähintään kerran viikossa yhdessä vanhemman kanssa (Kaavio 9). Lapset harrastivat vanhemman kanssa muun muassa pyöräilyä ja pallon pelaamista. Harrastaminen on yhteydessä Maslowin tar-

vehierarkiassa itsensä toteuttamiseen (luku 5.2). On tärkeää antaa lapsen toteuttaa itseään harrastusten kautta.

Tarkasteltaessa harjavaltaisten esikouluikäisten lasten vanhempien vastauksia koko aineistossa en huomannut suuriakaan eroja. Harjavaltaisista vastaajista 100 prosenttia hoitaa ja ruokailee yhdessä lapsensa kanssa päivittäin. Harjavaltaisista vastaajista 93,24 prosenttia leikki lapsensa kanssa vähintään kerran viikossa. Lisäksi jokainen heistä ulkoili yhdessä esikouluikäisen lapsensa kanssa vähintään viikoittain. Harjavaltaisista esikouluikäisistä lapsista yhdessä vanhempansa kanssa vähintään kerran viikossa harrasti 73,26 prosenttia. Lähes puolet harjavaltaisista vastaajista luki lapselleen iltasadun päivittäin. Harjavaltaisista vastaajista 26,64 prosenttia teki yhdessä lastensa kanssa viikoittain muuta. Tämä tekeminen oli muun muassa yhdessä uimahallissa käymistä, elokuvailtojen viettämistä sekä ruuanlaittoa.

Yhteinen tekeminen lapsen kanssa

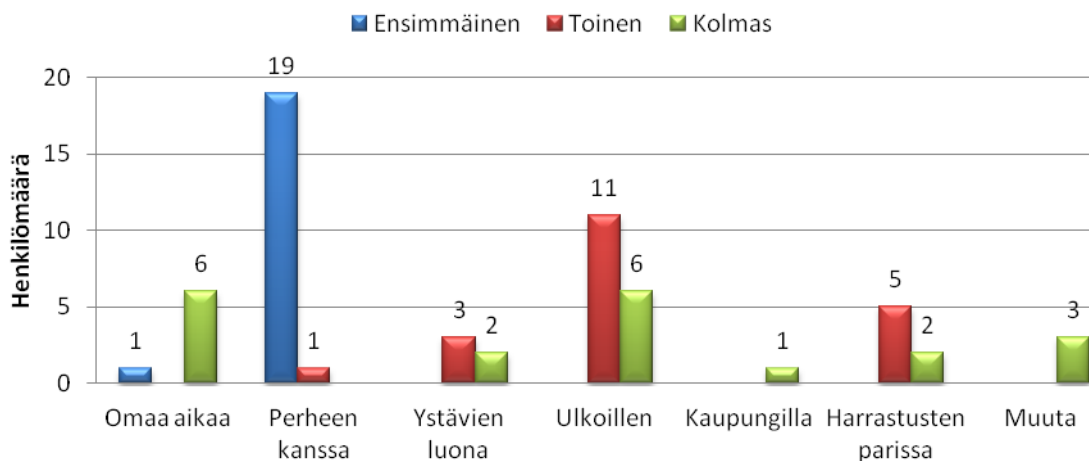
KAAVIO 9: Lapsen ja vanhemman yhteinen tekeminen

Toinen tekemistä mittaava kysymys käsitteli vanhempien vapaa-ajan viettotapaa (Kaavio 10a). Kaikista mieluiten vanhemmat viettivät vapaa-aikansa yhdessä perheen kanssa, näin teki 19 vastaajaa. Tulos on samansuuntainen kuin Jallinojalla, jonka tutkimuksessa 75 prosenttia naisista vietti mieluiten vapaa-aikansa yhdessä perheen kanssa (luku 5.1).

Toiseksi mieluiten vanhemmat viettivät aikaa ulkoillen ja kolmanneksi mieluiten vanhemmat viettivät omaa aikaa (Kaavio 10a). Johdannossa viittasin Tiina Ludbergin artikkeliin. Artikkelista kävi ilmi, että nykytrendinä on ”oman ajan ottaminen”. Kyselylomakkeeseeni vastanneista ainoastaan yksi henkilö valitsi oman ajan viettämisen mieluisimmaksi vapaa-ajanviettimistavakseen. Tästä voi päätellä, että Lundbergin kertoma ”oman ajan ottaminen”-trendi ei kyselylomakkeeseen vastanneiden keskuudessa ollut havaittavissa.

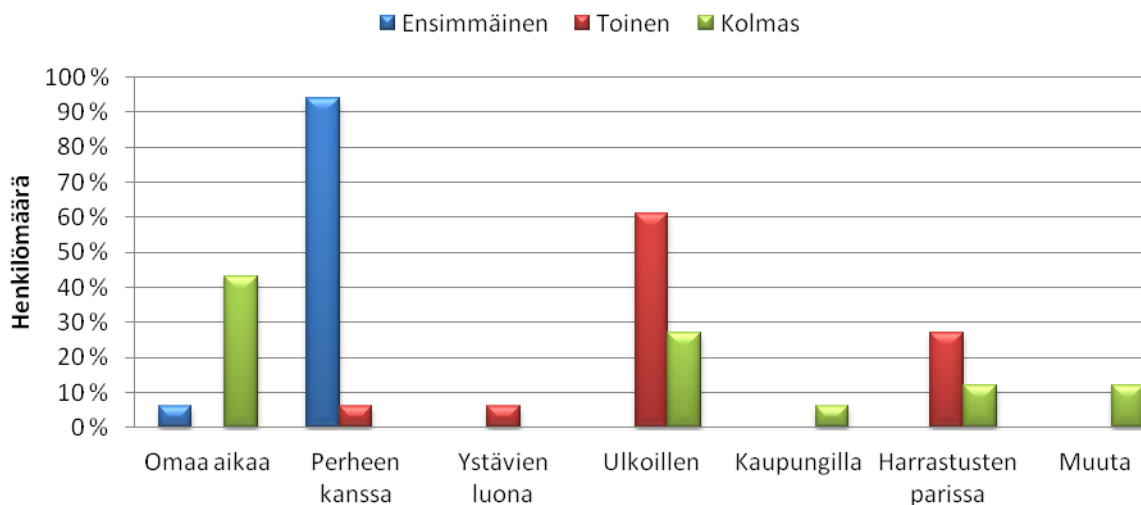
Harjavaltaisaiset vanhemmat viettivät niin ikään vapaa-aikansa mieluiten yhdessä perheen kanssa (Kaavio 10b). Näin teki 93,24 prosenttia vastaajista. Toiseksi mieluiten ulkoillen ja kolmanneksi mieluiten he viettivät omaa aikaa. Eroa tarkasteltaessa harjavaltaisten vastauksia koko aineistoon syntyi kysymyksen ”vietän aikaa ystäväni luona” kohdalla. Harjavaltaisista ainoastaan 6,66 prosenttia kertoi ystäviensä luona viettämän ajan kuuluvan kolmeen mieluisimpaan vapaa-ajan viettämistapa vaihtoehtoon. Koko aineistosta viisi henkilöä eli 25 prosenttia oli sitä mieltä, että he viettävät vapaa-aikaansa ystävien luona toiseksi tai kolmanneksi mieluiten vapaa-aikanaan.

Kolme mieluisinta vapaa-ajan vietotavat

KAAVIO 10a: Vanhempien mieluisimmat vapaa-ajan viettotavat

Harjavaltaalaisten vastaajien mieluisimmat vapaa-ajan viettotavat

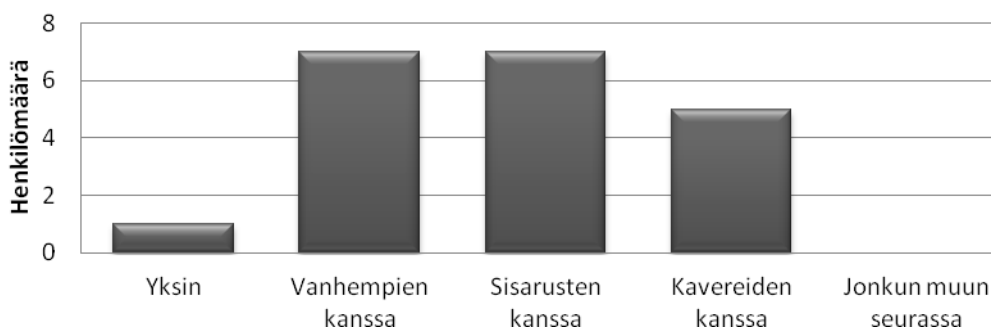

KAAVIO 10b: Harjavaltaalaisten vanhempien mieluisimmat vapaa-ajan viettotavat

Kolmas toimintaa mittaava kysymys käsittelee vastaajan käsitystä sitä, kenen seurassa hänen esikouluikäinen lapsensa mieluiten viettää vapaa-aikaa (Kaavio 11). Mieluiten lapset viettivät vapaa-aikansa joko yhdessä vanhempiensa (7kpl.) tai sisarustensa kanssa (7kpl.). Kolmanneksi mieluiten lapset olivat kavereidensa kanssa (5kpl.). Eräs esikouluikäinen lapsi vietti vapaa-aikansa mieluiten yksin.

Tarkasteltuna harjavaltaalaisten vastaajien käsitystä lastensa mieluisimmasta vapaa-ajan vietto seurasta koko aineistossa ei ollut juurikaan eroja. Lapset viettivät aikansa mieluiten joko yhdessä vanhempiensa tai sisarustensa kanssa. Näin teki yhteensä 79,92 prosenttia lapsista. Loput harjavaltaalaisten vastaajien lapsista viettivät vapaa-aikansa mieluiten yhdessä kavereiden kanssa.

Lapset viettävät vapaa-aikansa mieluiten

KAAVIO 11: Kenen seurassa lapset mieluiten viettävät vapaa-aikansa

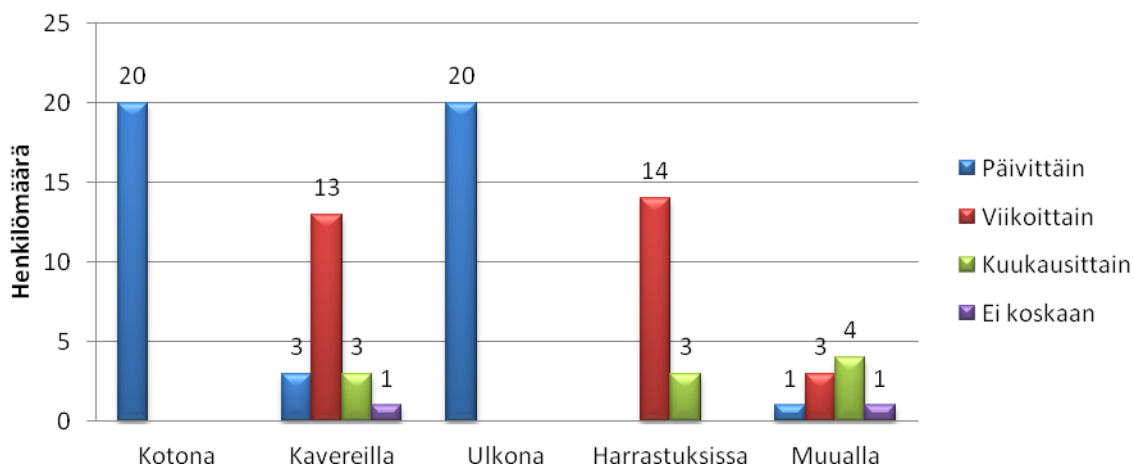
Neljäs toimintaa mittava kysymys, koski lasten vapaa-ajan viettopaikkaa ja kuinka usein he ovat siellä (Kaavio 12). Kaikki lapset viettivät aikaansa päivittäin kotona sekä ulkona. Edellä mainituista vastauksista voidaan päätellä, että esikouluikäiset lapset eivät ulkoile vanhempiensa kanssa, mutta kaikki 20 lasta ulkoilevat päivittäin. Kavereiden luona vierailu oli yleisintä viikoittain. Lapsista kolme näki kavereitaan joka päivä, vastaavasti kolme näki kavereitaan kuukausittain. Yksi lapsista ei käynyt koskaan kavereidensa luona. Kuten alun teoriaosiosta voidaan havaita, niin esikouluikäinen tarvitsee kaverisuhteita (luku 4). Esimerkiksi Maslowin tarvehierarkiassa sosiaaliset suhteet ovat portaalla 3 (luku 5.2). Myös Mannerheimin lastensuojeluliiton mukaan kaverisuhteet ovat todella tärkeässä roolissa muun muassa kielenkehityksen kannalta (luku 4.2). Bronfenbrennerin teoriassa kaverit kuuluvat mikrosysteemiin, joten ne ovat merkittävässä roolissa ihmiselle (luku 4.1.5). Sosiaalipedagogiikan näkökulmasta on tärkeää tukea sosialisatiota ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia, joten on tärkeää että lapsella on kaveripiiri jo tässä vaiheessa (luku 4.1.4).

Suuri määrä, 17 vastanneiden lapsista kävi harrastuksissa. Esikouluikäisistä lapsista 14:llä oli viikoittainen harrastus ja kolmella lapsella harrastus oli kerran kuukaudessa. Saattaa olla, että vanhemmat, jotka ovat aktiivisempia vastaamaan kyselyihin myös vievät lapsiaan aktiivisemmin harrastuksiin.

Vastaajien lapsista yhdeksän kahdestakymmenestä vietti aikaa edellä mainittujen lisäksi myös muualla. Pääosin nämä lapset viettivät aikaansa isovanhempien luona joko viikoittain tai kuukausittain.

Harjavaltaisten vastaajien lasten vapaa-ajan viettopaikat eivät juuri eroa koko aineiston vapaa-ajan viettopaikoista eikä siitä, miten usein lapset vapaa-ajan viettopaikoissa ovat. Lapsista 100 prosenttia vietti aikaansa päivittäin sekä kotona että ulkona. Harrastusten parissa harjavaltaisten vastaajien lapsista kävi viikoittain 79,92 prosenttia. Kavereiden luona vähintään kerran viikossa kävi 73,26 prosenttia lapsista. Aikaansa muualla kuin kotona, kavereiden luona, ulkona tai harrastusten parissa vietti harjavaltaisista lapsista 53,28 prosenttia.

Lapsen vapaa-ajan viettopaikat

KAAVIO 12: Lasten vapaa-ajan vietto

Viimeinen kysymykseni kyselylomakkeessa oli avoin. Pyysin vanhempia vastaamaan kysymykseen ”Luuletko, että lapsesi haluaisi viettää enemmän aikaa Sinun/toisen vanhemman kanssa? Miksi?”. Luokittelin vastaukset seuraaviin ryhmiin:

1. Uskovat yhdessä vietetyn vapaa-ajan riittävän.
2. Uskovat nykyisen, yhdessä vietetyn vapaa-ajan olevan riittämätöntä.
3. Ei osannut sanoa / Mieliä hieman epätarkka.

Olen numeroinut vastaajien kyselylomakkeet, käytän tätä numerointia seuraavissa lainauksissa. Lisäksi kerron, onko kyseessä harjavalalainen vai porilainen vastaaja ja onko vastaaja nainen vai mies. Yhtä vastaaja lukuun ottamatta kaikki vastasivat tähän kysymykseen.

Vastaajista kuusi kuului ensimmäiseen luokkaan. Eli he olivat sitä mieltä, että tämän hetkinen yhteinen vapaa-aika on riittävä.

4: ”Luulen, että yhteinen aika on lapseni mielestä riittävä sillä he ovat sen ikäisiä että haluavat viettää (paljon) aikaa kavereiden kanssa.” (Harjavalalainen äiti)

5: *”Uskoisin nykyisen aikataulun olevan hyvä. Seurallisena lapsena viihtyy päiväkodissa kavereiden kanssa.” (Harjavaltaisen äiti)*

6: *”en ajattele niin, koska töiden lisäksi aikamme kuluu lasten parissa kotona tai harrastuksissa” (Harjavaltaisen äiti)*

Vastaajista 10 epäili lapsensa haluavan viettää enemmän aikaa hänen tai toisen vanhemman kanssaan. Nämä vastaajat kuuluivat toiseen luokkaan. Tässä luokassa osa vastaajista myös ilmaisi arjen kiireistä, joten vaikka mahdollisesti lapselta löytyisikin halua viettää enemmän aikaa vanhempien kanssa, ei tämä ole mahdollista. Tällaisia tuloksia löytyy myös luvusta 3 aikaisemmat tutkimukset.

1: *”Kysyin lapselta: vastaus oli; joo haluaisi pelata useammin/enemmän jalkapalloa äidin ja isän kanssa” (Harjavaltaisen äiti)*

2: *”..lapset kaipaavat erityisesti leikkiä ja pelailua meidän vanhempien kanssa” (Harjavaltaisen äiti)*

13: *”Varmasti haluaisi, mutta kaikki minne lapseni haluaisivat mennä vaatisi rahaa ja enemmän aikaa!” (Harjavaltaisen äiti)*

18: *”Kyllä ulkoillen ja pyöräillen enemmän puistoissa” (Porilainen isä)*

Luokasta kaksi, nousi myös äitien käsitys lasten ja isien yhteisen ajankäytön vähyydestä. Äidit uskoivat lapsien haluavan, että isät viettäisivät lastensa kanssaan enemmän aikaa. Osa mainitseekin isän näkevän lapsiaan noin kerran kuukaudessa. Aiemmista tutkimustuloksistani näkyi, että äidit viettävät lasten kanssa hieman enemmän aikaa kuin isät, joten tällainen tulos oli osaltaan oletettavissa.

11: *”Lapsi kaipaa yhteistä aikaa isänsä kanssa.” (Harjavaltaisen äiti)*

12: *”Yrittäjäisä tekee paljon töitä ja läsnäolo perheen kanssa rajallista.” (Harjavaltaisen äiti)*

14: *"Haluaisin, että isä tapaisi lapsiaan useammin."* (Harjavaltalainen äiti)

20: *"..lasteni isä on usein työmatkalla ulkomailla ja sen takia on paljon pois kotoa."* (Porilainen äiti)

Luokkaan kolme kuului sellaiset vastaukset, joiden perusteella en voinut jakaa niitä ensimmäiseen tai toiseen luokkaan. Tällaisia vastauksia oli kolme kappaletta.

15: *"Kiirettömämpää arkea!"* (Harjavaltalainen äiti)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Tutkimuksen sisällöllinen ja menetelmällinen arviointi

8.1.1 Vanhempien ja lasten yhteinen aika

Tutkimuskysymykseen kuinka paljon vanhemmat viettävät aikaa esikouluikäisten lastensa kanssa sain vastaukseksi, että molemmat vanhemmat viettävät lähes saman verran aikaa. Vastaajista kaiken kaikkiaan 19 oli naisia ja miehiä oli yksi. Tähän osioon on vastattu 20 äidin ja 16 isän puolesta. Suurin osa äideistä viettää arkisin 5-8 tuntia ja viikonloppuisin 9-12 tuntia yhdessä lapsensa kanssa. Isät viettävät hieman vähemmän aikaa lastensa kanssa. Isistä puolet viettävät arkisin lapsensa kanssa 1-4 tuntia ja loput yli 5 tuntia. Viikonloppuisin suurin osa isistä viettää aikaa 9-12 tuntia. Arkisin äidit viettävät aikaa lastensa kanssa enemmän, mutta viikonloppuisin molemmat vanhemmat viettävät lastensa kanssa lähes yhtä paljon aikaa. Harjavaltaalaisten vastaajien osalta tulos oli samankaltainen kuin edellä mainittu koko aineiston tulos.

8.1.2 Vanhempien ja lasten yhteisen ajan riittävyys

Tutkimuskysymykseen kokevatko vanhemmat heillä olevan riittävästi aikaa yhdessäoloon lastensa kanssa, sain vastaukseksi, että yli puolet pitää tämän hetkistä yhdessä vietettyä aikaa riittävänä. Yhtä lukuun ottamatta vanhemmat halusivat viettää saman verran tai enemmän aikaa lapsensa kanssa. Harjavaltaalaisten osalta sain koko aineistoon suhteutettuna edellä mainittuihin kysymyksiin samat tulokset. Täydensin tätä kysymällä luulisivatko vanhemmat lapsen haluavan viettää enemmän aikaa heidän kanssaan. Koko aineistosta puolet vanhemmista oletti, että heidän lapsensa halusivat viettää enemmän aikaa heidän kanssaan.

8.1.3 Vapaa-ajan vietto paikat ja tavat

Tutkimuskysymykseen millä tavalla vanhemmat viettävät aikaa lastensa kanssa syntyi jonkin verran hajontaa vastaajien kesken. Yhteistä vanhemmille oli yhdessä lapsen kanssa ruokaileminen ja lapsen hoitaminen päivittäin. Lähes kaikki lapset ulkoilivat ja leikkivät yhdessä vanhempansa kanssa vähintään kerran viikossa. Yli puolet lapsista kävi harrastuksissa viikoittain. Tätä voisi verrata Ylikännön tutkimukseen, jossa käytetään käsitettä monisuorittaminen (luku 3). Kyselyyni vastanneet vanhemmat viettävät lastensa kanssa lähes koko vapaa-aikansa. Todennäköisesti osa vanhemmista oli monisuorittajia. Tämä käy ilmi avoimesta kysymyksestä, jossa vanhemmat toivat esiin kotitöiden vievän paljon aikaa. Tästä ja ”Mitä teet yhdessä lapsesi kanssa ja kuinka usein?” kysymyksien vastauksista voi vetää johtopäätöksen monisuorittamisesta.

Vapaa-aikansa vastaajat viettävät mieluiten yhdessä perheen kanssa. Vastaajista 19 merkitsi tämän ensimmäiseksi vapaa-ajan viettotavaksi ja yksi vastaaja toiseksi mieluisimmaksi. Tämän ikäisten lasten vapaa-ajan viettopaikat olivat melko oletettavissa, jokainen viettää päivittäin vapaa-aikaansa kotona ja ulkona. Näiden jälkeen yleisimmät paikat esikouluikäisten lasten vapaa-ajan viettopaikoiksi ovat harrastusten parissa ja kavereiden luona. Lapset viettävät vapaa-aikansa mieluiten yhdessä niin vanhempien kuin sisarustenkin kanssa. Eräs lapsista halusi viettää vapaa-aikansa mieluiten yksinään.

Harjavaltaisten vastaajien osalta tutkimustulokset olivat samansuuntaiset yhdessä tekemisen ja tekemisen toistuvuuden suhteen. Harjavaltaisten vastaajien kohdalla tulokset heidän sekä lasten mieluisimman vapaa-ajan viettopaikkaan ja seuraan suhteen olivat samankaltaiset kuin koko aineistossa. Lukuun ottamatta sitä, että kukaan harjavaltaisten vastaajien lapsista ei halunnut viettää aikaansa mieluiten yksinään.

Selvitykseni vastaajajoukko oli hyvin homogeeninen. Suurin osa vastaajista oli korkeakoulututkinnon suorittaneita, naimisissa olevia naisia, jotka viettivät vapaa-aikansa mieluiten perheen kanssa. Vastaajajoukon homogeenisyys vaikutti varmasti osaltaan siihen, ettei vastauksissa esiintynyt suurta hajontaa. Pienen vastaajajoukon sekä sen homogeenisuuden vuoksi jätin ristiintaulukoinnin tekemättä porilaisten ja

harjavaltaisten vastaajien välillä, lukuun ottamatta kaaviota 6. Luokkiin olisi tullut vähän vastauksia ja vertailu harjavaltaisten ja porilaisten välillä olisi voinut antaa väärän kuvan, koska porilaisista vastasi vain viisi henkilöä. Päädyin kuitenkin erottelemaan koko aineiston vastauksista erikseen harjavaltaisen päiväkodin vanhempien vastaukset. Tein tämän siksi, koska harjavaltaisesta päiväkodista vastasi 75 prosenttia esikouluikäisten lasten vanhemmista. Tällaisen vastausprosentin ja tutkimusjoukon ansiosta tulokseni ovat suuntaa antavia harjavaltaisen päiväkodin osalta. Harjavaltaisten vanhempien vastausten ollessa myös erotellusti pystyy harjavaltaisen päiväkodin vanhempien hyötymään vastauksista paremmin. Selvitykselläni pyrin herättämään keskustelua vanhempien näkemyksistä yhteisestä ajankäytöstä lasten kanssa harjavaltaisen päiväkodin työntekijöiden sekä vanhempien keskuudessa.

8.1.4 Validiteetti ja reliabiliteetti

Validiteetti tarkoittaa pätevyyttä mitata juuri sitä asiaa mitä on tarkoituskin mitata. Sain asettamiini tutkimuskysymyksiin vastaukset, joten tutkimuslomakkeessa esitettyjen kysymyksiä vastaukset vastaavat tutkimuskysymyksiäni. Reliabiliteetti eli luotettavuus tai toistettavuus on sitä parempi mitä vähemmän löytyy mittausvirheitä. Kyselylomakkeen pystyy kuka tahansa toistamaan. Olen selittänyt luokitteluperusteita luvussa 7. Tässä mielessä selvitykseni reliabiliteetti on hyvä.

Päiväkodin työntekijät jakoivat kyselylomakkeet henkilökohtaisesti vanhemmille. Luotettavuutta paransi se, että olin tehnyt päiväkodeihin palautuslaatikot. Vanhemmat saivat palauttaa kyselylomakkeet nimettöminä suoraan palautuslaatikkoon. Mikäli vanhemmat olisivat joutuneet palauttamaan kyselylomakkeet suoraan päiväkodin henkilökunnalle, olisi osa vanhemmista saattanut kaunistella totuutta.

Selvitykseni luotettavuutta lisäsi se, että muutin alkuperäistä tutkimusasetelmaani. Tutkimusasetelmaa muutin, koska porilaisen päiväkodin esikouluikäisten lasten vanhemmista vastasi alle neljäsosa. Harjavaltaisesta päiväkodista vastaajia oli kolme neljäsosaa. Kuten edellä mainitsin, ovat harjavaltaisten vastaukset suuntaa antavia. Ratkaisuni tutkimusasetelman muuttamisesta parantaa selvitykseni luotettavuutta verrattuna siihen, että olisin toteuttanut selvitykseni alkuperäistä suunnitelmaa nou-

dattaen. Eli jätin harjavaltaisen ja porilaisen päiväkodin vastaajien näkemysten erojen vertailun pois.

Luotettavuutta lisää myös se, että vanhemmat eivät tunne minua, joten heillä ei ole tarvetta miellyttää minua. Tutkimuskysymysten vastausten kaunistelua on voinut tapahtua nytkin ja tämä tulee tietysti ottaa huomioon tutkimustuloksia katsoessa. Uskon myös, että sellaiset vanhemmat, jotka eivät vietä yhdessä aikaa lastensa kanssa, jättävät vastaamatta tällaiseen kyselylomakkeeseen. Tässä mielessä tulos saattaa olla hieman vinoutunut.

8.2 Pohdinta

Toimitin kyselylomakkeen molempien päiväkotien jokaiselle esikouluikäisen lapsen vanhemmalle. Kaiken kaikkiaan puolet vanhemmista vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastasi porilaisista vanhemmista vain neljäsosa ja harjavaltaisista vanhemmista kolme neljäsosaa. Selvitys ei ole yleistettävissä harjavaltaisiin eikä porilaisiin esikouluikäisten lasten vanhempiin. Selvitys on suuntaa antava kyseisen harjavaltaisen päiväkodin esikouluryhmän lasten vanhempien näkemyksistä heidän ja lastensa yhteisestä ajankäytöstä. Porissa vastaajien osuus oli niin vähäinen, ettei selvitykseni tuloksia voi yleistää kyseessä olevan porilaisen päiväkodin vanhempiin. Lisäksi vastaajien homogeenisyys vaikuttaa selvityksen luotettavuuteen. Selvitys antaa kuvan lähinnä korkeakoulun suorittaneiden vanhempien ja lasten ajankäytöstä. Pysin selvitykselläni herättämään vanhempien ajatuksia heidän ajankäytön määrästä ja laadusta lastensa kanssa.

Vastaajajoukon homogeenisyyteen saattaa vaikuttaa se, että korkeasti koulutetut henkilöt mahdollisesti vastaavat kyselyihin herkemmin kuin kouluttamattomat. Lisäksi naiset yleensä vastaavat lasten asioista enemmän kuin miehet ja tästä syystä varmaankin kyselylomakkeeseen vastanneista lähes jokainen oli nainen. Vaikkakin naisten ja miesten välinen lasten asioista vastaaminen ovat tasoittuneet.

Selvitykseni päätulos on se, että kyselylomakkeeseen vastanneet vanhemmat käyttävät vapaa-aikansa yhdessä lastensa kanssa, joten arjen hektisyys ei tunnu vaikuttavan

lasten ja vanhempien väliseen yhdessäoloon huomattavasti. Tärkeää on kuitenkin pohtia, jättävätkö sellaiset vanhemmat vastaamatta tällaiseen kyselyyn, jotka eivät mielestään ehdi viettämään aikaa lastensa kanssa.

Selvityksessä nousi esiin, että kymmenen prosenttia lapsista tapaa toista vanhempaansa vain kerran kuukaudessa. Toivon, että tämän selvityksen valossa ja eri teorioiden näkökulmasta vanhemmat voisivat miettiä, onko tämä aika riittävä. Esikouluikäiset lapset kaipaavat hyväksytyksi tulemisen tunnetta sekä läheisyyttä molemmilta vanhemmiltaan.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla tämän selvityksen tekeminen kvalitatiivisesti haastattelututkimuksena. Tällöin saataisiin taustoiltaan mahdollisesti monipuolisempi vastaajapohja.

Omassa tulevassa työssäni, sosiaalialan ammattilaisena on tästä selvityksestä paljon hyötyä. Tämän opinnäytetyön tekeminen on syventänyt ammatillista osaamistani. Lähetän opinnäytetyöni selvityksessä mukana olleisiin päiväkoteihin sähköisesti ja tällä tavalla pyrin tuomaan päiväkodin työntekijöiden ja heidän kautta vanhempien tietoisuuteen, miten tärkeää yhteisen vapaa-ajan viettäminen on ja millaista vanhempien ja esikouluikäisten lasten yhteinen ajankäyttö on. Mielestäni vanhempien ja lasten yhteisestä ajankäytöstä tulisi keskustella enemmän päiväkotien vanhempainilloissa sekä neuvoloissa.

Tärkeänä asiana haluan opinnäytetyötäni lukeville muistuttaa, että hyvä vanhempi voi olla monin eri tavoin. Sen ajan, jonka vanhemmat lapsilleen antavat, he tulevat saamaan moninkertaisesti takaisin.

LÄHTEET

- Anderson, A. 2013. Are You Spending Enough Time with Your Child? Viitattu 16.10.2013. <http://blog.themarriageandfamilyclinic.com/2013/03/are-you-spending-enough-time-with-your.html>
- Bredbacka, P. & Hietajärvi, L. Lapsen sosio-emotionaalinen kehitys ja sen häiriöt: Lapsi päihdeperheessä? Viitattu 7.11.2013. www.lasinenlapsuus.fi
- Dahlström, M. 2001. Ajatuksia pienten lasten vanhemmille steinerpedagogiikan näkökulmasta. Helsinki: Suomen antroposofinen liitto.
- E-mentoring www-sivut. Viitattu 25.10.2013. <http://employability.e-mentoring.eu/test1s/description/FI>
- Helenius, A. 2001. Varhaiskasvatuksen juurilla. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Viranen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 40-56.
- Helminen, M-L. & Iso-Heiniemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta: Käyttäjän opas. Helsinki: Kuntaliitto.
- Honkanen, J. & Syrjänen, J. 2000. Lapsen oikeudet. Helsinki: Suomen YK-liitto.
- Hännikäinen, M. & Rasku-Puttonen H. 2001. Piaget'n ja Vygotskin merkitys varhaiskasvatuksessa. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Viranen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 158-184.
- Härkönen, A. 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus: Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Joensuun yliopisto. Viitattu 25.10.2013. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/harkonen.htm>
- Internetixtin www-sivut. Viitattu 23.10.2013. http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps4/03_motivaation_emootioiden/04_3.4_maslowin_tarvehierarkia?C:D=gjtb.e7S7
- Jallinoja, R. 2009. Perhe yhdessä vapaa-aikana. Teoksessa M. Liikanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus. 49-80.
- Juvakka, E. 2005. Riittävän hyvä riittää. Teoksessa J. Syrjälä (toim.) Vahva vanhemmuus: Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: Väestöliitto. 21-28.
- Jyväskylän yliopiston www-sivut. Viitattu 4.11.2013. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>
- Kamaruddin, N., Omar, S., Hassan, S., Hassan, M., Mee A., & D'Silva, J. 2012. Impact of time spending in parent-children communication on children misconduct. *American Journal of Applied Sciences*, 9 (11), 1818-1823.

Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa K. Karila, J. Kinosa & J. Viranen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 112-134.

Lundberg, T. 2011. Kiire ja ajankäytön pulmat kuormittavat perheitä. Viitattu 28.10.2013. <http://olotila.yle.fi/perhe/vanhemmuus/kiire-ja-ajankayton-pulmat-kuormittavat-perheita>

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2011. Yhteistä aikaa etsimässä: Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Helsinki: VL-Markkinointi Oy. Viitattu 3.10.2013. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/2bb80cf1aa87d45d588843c4c001684b/1382633473/application/pdf/1693043/Perhebarometri%202011_Web.pdf

Mannerheimin Lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 23.3.2013. www.mll.fi

Metsämuuronen, J. 2008. Tilastollisen päättelyn perusteet. Metodologia-sarja 3. Viro Wory: Jaabes.

Mölsä, R. 2008. 6-vuotiaiden lasten luovat leikit ja niiden teemat. AMK-opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.10.2013. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17769/jamk_1206542525_5.pdf?sequence=2

Niemi, I. & Pääkkönen, H. 2001. Ajankäytön muutokset 1990-luvulla. Kulttuuri ja viestintä. Helsinki: Tilastokeskus.

Paajanen, P. 2001. Vapaa-aika huoltajan silmin. Helsinki: Väestötutkimuslaitos. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7f824af1d0f6e9f3462f5789f8fb39bb/1382634506/application/pdf/237265/Perhebarometri%202001.pdf>

Parker, K. & Wang, W. 2013. Modern Parenthood: Roles of moms and dads converge as they balance between work and family. Washington DC: Pew research center.

Project Web. 2013. Ajankäytön ja tehtävän edistymisen seuraaminen. Viitattu 7.11.2013. <http://office.microsoft.com/fi-fi/project-help/yleiskatsaus-ajankayton-ja-tehtavan-edistymisen-seuraaminen-HA102897420.aspx>

Purola, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa K. Karila, J. Kinosa & J. Viranen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 204-225.

Pääkkönen, H. 2010. Perheen aika ja ajankäyttö: Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä. Helsinki: Tilastokeskus.

Saarniaho, R. 2005. Piaget'n teoria kognitiivisesta kehityksestä. Viitattu 23.10.2013. http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/ps/ps2/1_kehityopsykologian_teori-at__mallit_ja_tutkimus/08_piagetn_teoria?C:D=hNqn.gZ2K&m:selres=hNqn.gZ2K

Saint-Exupéry, A. 2006. Pikku Prinssi ja miten tarina syntyi. Helsinki: WSOY.

Skinnari, S. 2001. Ihmisyyteen heräämisen alkutaival – Steinerpedagoginen varhaiskasvatus. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Viranen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 86-108.

Sosiaaliportin www-sivut, 2013. Viitattu 11.10.2013. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanverkosto/tyoryhmat/varhaiskasvatuksen_tyoryhma/

Tilastokeskuksen www-sivut, 2012. Viitattu 25.10.2013. http://tilastokeskus.fi/til/ssaaty/2012/ssaaty_2012_2013-04-19_kuv_001_fi.html

Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä. Viitattu 26.10.2013. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13293/9513925692.pdf>

Vau.fi www-sivut. 2009. Viitattu 2.10.2013. <http://www.vau.fi/Meilla-on-lapsi/Kasvu-ja-kehitys/Leikkiminen-ja-lelut/Pihaleikit-jaamassa-historiaan/>

Vehmanen, M. 2011. Iltasatu on parasta mielenterveystyötä. Lääkärilehti 20/2011, 1676-1678. Viitattu 2.10.2013. http://www.laakarilehti.fi/files/nostot/2011/nosto20_3.pdf

Verkkosen www-sivut. Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä. Viitattu 23.10.2013. <http://webfronter.com/verkkonen/perhonen/other/Varhaiskasvatuksen%20teoriaa%20ja%20k%C3%A4sitteit%C3%A4.pdf>

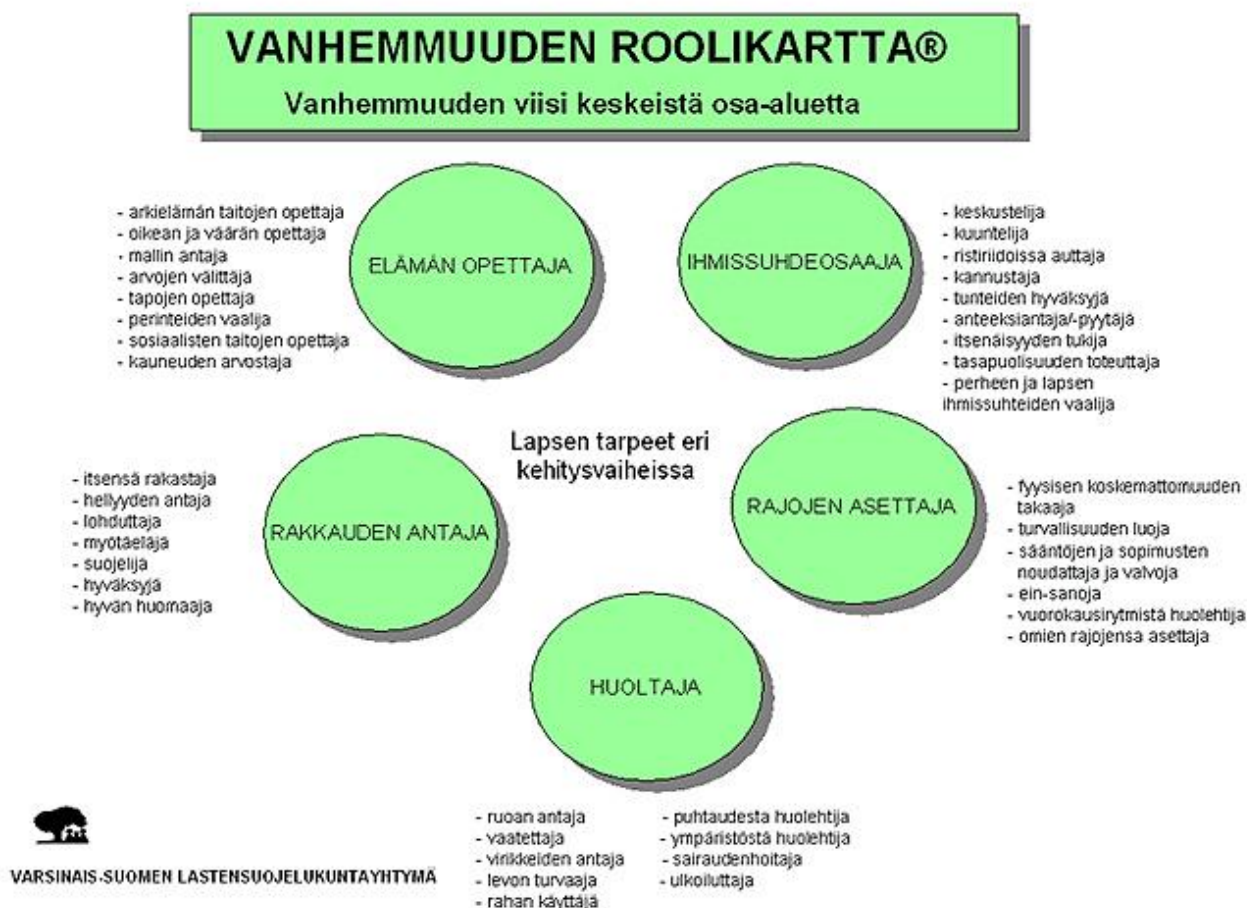
Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän www-sivut 2013. Viitattu 26.10.2013. www.vslk.fi

Väestöliiton www-sivut. Viitattu 14.10.2013. www.vaestoliitto.fi

Ylen www-sivut. Viitattu 2.10.2013. http://yle.fi/uutiset/iltasatu_on_lapselle_onnen_hetki/5882421

Ylikännö, M. 2011. Sopivasti työtä ja vapaa-aikaa? Tutkimuksia ajankäytöstä eri elämäntilanteissa. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

VANHEMMUUDEN ROOLIKARTTA

Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän www-sivut 2013.)

LIITE 2

KYSELYLOMAKE

(HUOM. Poikkeaa asetteluiltaan alkuperäisestä kyselylomakkeesta, koska opinnäyte-työohjeen mukaiset reunukset vaikuttavat asetteleun.)

KYSELYLOMAKE PERHEEN AJANKÄYTÖSTÄ

Lapseen liittyvät kysymykset koskevat vain Sinun esikouluikäistä lastasi

1. Oletko (laita rasti oikean vaihtoehdon kohdalle)

Nainen _____

Mies _____

2. Syntymäaikasi? _____

3. Asuinpaikkakuntasi? _____

4. Kuinka monta lasta Sinulla on? _____

5. Mikä on siviilisäätyysi tällä hetkellä? (laita rasti oikean vaihtoehdon kohdalle)

naimaton _____

avo-/avioliitossa _____

rekisteröidyssä parisuhteessa _____

leski _____

eronnut _____

6. Kuinka monta henkilöä taloudessanne asuu? (mukaan lukien itsesi) _____

7. Mikä on Sinun sekä lapsesi toisen vanhemman koulutus? (laita rasti oikean vaihtoehdon kohdalle)

	äiti	isä
peruskoulu	_____	_____
ammattikoulu tai vastaava	_____	_____
ylioppilas	_____	_____
opistotasoinen koulutus	_____	_____
ammattikorkeakoulu tai yliopisto	_____	_____

8. Missä lapsesi asuu? (laita rasti oikean vaihtoehdon kohdalle)

- _____ molempien vanhempien kanssa samassa taloudessa
 _____ äidin kanssa
 _____ isän kanssa
 _____ yhteishuollossa
 _____ muualla, missä? _____

9. Mikä on ammattisi?

10. Mikä on lapsen toisen vanhemman ammatti?

11. Mitä seuraavista teet yhdessä lapsesi kanssa ja kuinka usein? (merkitse rasti oikeiden vaihtoehtojen kohdalle)

	päivittäin	viikottain	kuukausittain	en koskaan
luen iltasadun	_____	_____	_____	_____
leikin	_____	_____	_____	_____
hoidan häntä	_____	_____	_____	_____
ruokailen	_____	_____	_____	_____
harrastan, mitä _____	_____	_____	_____	_____
muuta, mitä _____	_____	_____	_____	_____

12. Kuinka monta valvellaolotuntia vietätte lapsenne kanssa keskimäärin vuorokaudessa?

	äiti	isä
arkipäivinä (ma-pe)	_____	_____
viikonloppuna (la-su)	_____	_____

13. Onko yhdessä vietetty aika mielestäsi riittävä?

- kyllä, miksi? _____
 ei, miksei? _____

14. Kuinka paljon aikaa haluaisitte viettää lapsenne kanssa? (merkitse tuntimäärä)

	äiti	isä
arkipäivinä (ma-pe)	_____	_____
viikonloppuna (la-su)	_____	_____

15. Missä vietät suurimman osan vapaa-ajastasi? (kerro 2 paikkaa)

16. Mitä teet mieluiten vapaa-aikanasi? (valitse 3 mieluisinta vaihtoehtoa, numeroi 1.mieluisin, jne.)

- _____ vietän omaa aikaa
 _____ olen yhdessä lapseni/perheeni kanssa
 _____ vietän aikaa ystäväieni luona
 _____ ulkoilen
 _____ olen kaupungilla(ravintolassa, elokuvissa jne.)
 _____ vietän aikaa harrastuksen parissa
 _____ muuta, mitä? _____

17. Viettääkö lapsesi vapaa-aikansa mieluiten? (laita rasti oikean vaihtoehdon kohdalle)

- _____ yksin
 _____ yhdessä vanhempien/vanhemman kanssa
 _____ sisarusten kanssa
 _____ kaverusten kanssa
 _____ jonkun muun seurassa, kenen? _____

18. Missä lapsesi viettää vapaa-aikaansa ja kuinka usein?

	päivittäin	viikoittain	kuukausittain	ei koskaan
kotona	_____	_____	_____	_____
kavereiden luona	_____	_____	_____	_____
ulkona	_____	_____	_____	_____
jonkin harrastuksen parissa	_____	_____	_____	_____
muualla, missä	_____	_____	_____	_____

19. Luuletko, että lapsesi haluaisi viettää enemmän aikaa Sinun/toisen vanhemman kanssa? Miksi?

KIITOS AJASTANNE SEKÄ VASTAUKSISTA!

LIITE 3

SAATEKIRJE

Saatekirje
19.5.2013

Arvoisa Huoltaja!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja valmistun syksyllä 2013. Teen opinnäytetyöni yhteistyössä ——— päiväkodin kanssa, koskien vanhempien ja esikouluikäisen lapsen yhteistä ajankäyttöä. Lähestyn Teitä tällä kyselylomakkeella ja toivon, että käytätte muutaman minuutin ajastanne lomakkeen täyttämiseen.

Vastauksenne on todella tärkeä tutkimuksen ja opinnäytetyön onnistumisen kannalta. Kyselystä saatujen tietojen avulla tutkin ajankäytön määrää, merkitystä sekä laatua etenkin lapsen kannalta. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Opinnäytetyön tulokset näkyvät opinnäytetyössäni pääasiassa tilastollisina numerosarjoina sekä kuvioina eikä vastaajia pystytä jäljittämään.

Täytetyn kyselylomakkeen voitte palauttaa päiväkodissa sijaitsevaan laatikkoon keskiviikkoon 29.5 mennessä.

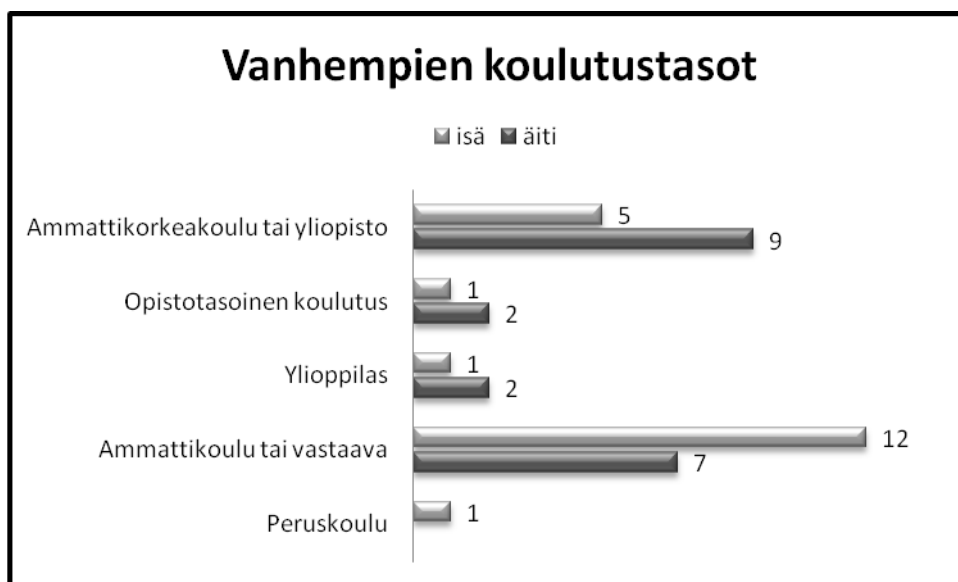
Kiitos paljon vastauksista sekä arvokkaista tiedoista!

Ystävällisin terveisin

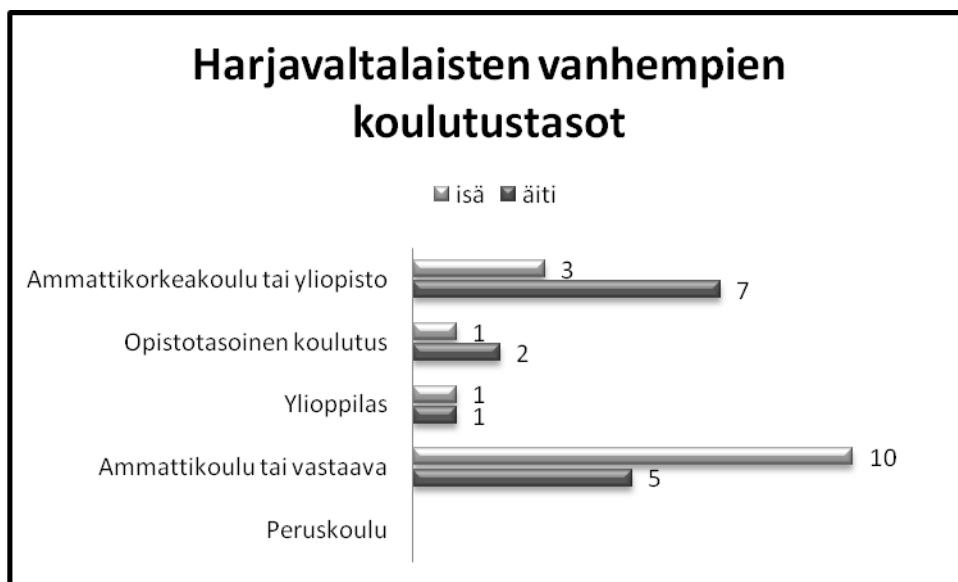
Terhi Kylväjä

040XXXXXXX

VANHEMPIEN KOULUTUSTASOT

Vanhempien koulutustaso (koko aineisto)

Harjavaltaisten esikouluikäisten lasten vanhempien koulutustaso